

شهنشاه ماستر بابا نیپراج صاحب جهندی وارن

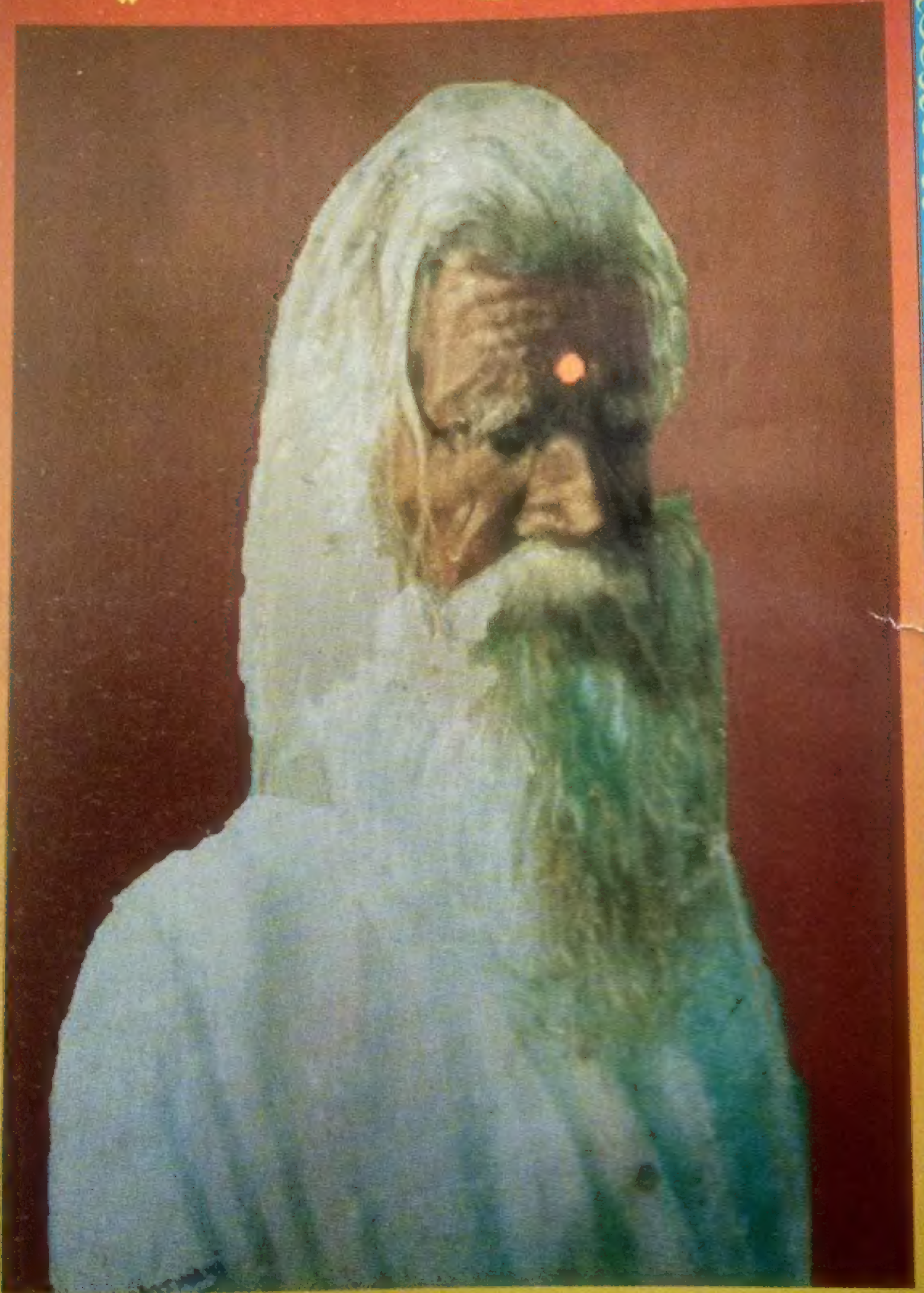
جو جیون چرتیر

پاران: بابا نیپراج شیوا مندلی میرو چوک سکر

ماسٽر بابا نيپراج صاحب جهنڊي وارا

قيمت: پاڻ پڙهي ٻين کي پڙهڻ لاءِ ڏيندا.

”ليڪڪ وينتي“

پيارا پڙهندڙو،

اسان توهان جا لک ٿورائتا آهيون جو توهان پنهنجو قيمتي وقت ڪڍي هي ڪتاب پڙهي رهيا آهيو. هن پستڪ کان اڳ هڪ پستڪ ”شري امر لعل سائين جي ڪٿا“ ٺاهرايو هو. اسان کي سٺو Response مليو. اسان جي هن پستڪن ٺهرائڻ جو مقصد (Aim) اهو ئي آهي ته پنهنجي هندو ڌرم جي (Knowledge) ڄاڻ اڄ جي نئين نسل کي ڏجي ته ڪيئن پرماٿما پنهنجن پڳتن جا دڪ دور ڪرڻ لاءِ ڪنهن نه ڪنهن روپ ۾ هن پرٿويءَ تي اوتار وٺي ٿو.

اسان جي نئين نسل (New Generation) کي هندو ڌرم جي ڄاڻ نه آهي جن کي آهي ته وشواس نه آهي ۽ اهوئي سبب آهي جو اها نسل (Generation) پٽڪي غلط رستا

اپنائڻي رهي آهي.

اسان جي هن ڪوشش ۾ اسان جو ساٿ
ڏيندا ۽ ڪا غلطي ڪئي هجي ته ناسمجھه
بالڪ سمجھي معاف ڪندا ۽ آسپس ڪندا ته
مالڪ سڀ کي سٺي سمجھه ڏئي.

منهنجي اوهان سڀني کي اهائي وينتي
آهي ته توهان هن ڪتاب جي باري ۾ پنهنجا
رايا (Comments) ضرور لکي موڪليندا.

Some one asked

Where does God live?

Answer is that

God lives in your & my heart.

So, Please don't hurt any heart.

ليکڪ:

”ڊاڪٽر مڪيش گوريجا“

درويش ميڊيسن هائوس

ڪٽي بازار سکر

ڪتاب ليکڪ: ڊاڪٽر مڪيش ڪمار گوريجا

E-mail: goreja_dewan@yahoo.com

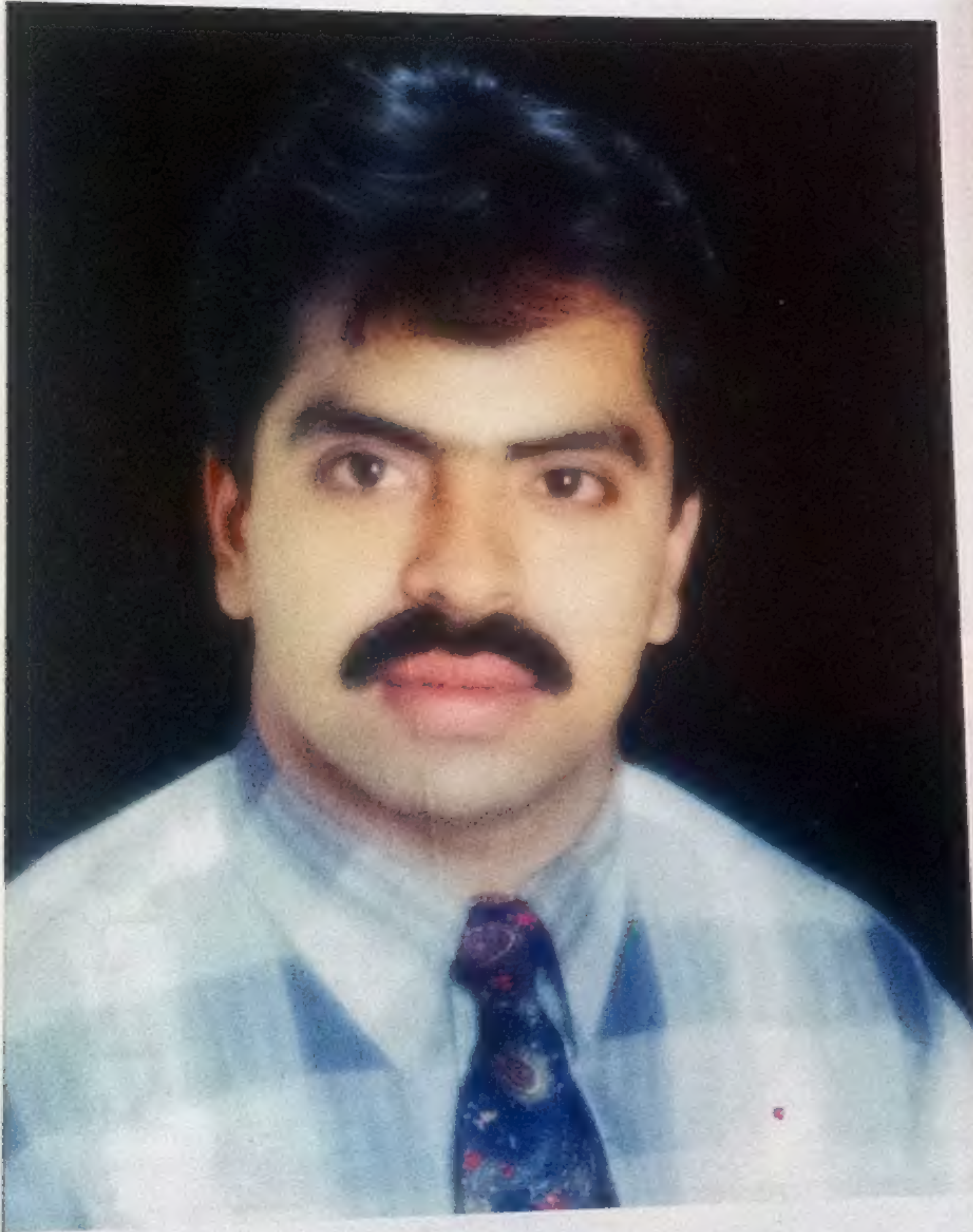
ايشور لعل وينتي

اسان کي ڏاڍي خوشي آهي ته بابا نيپراج صاحب شيوا منڊلي جي طرفان پهريون ڪتاب ”شهنشاه بابا نيپراج صاحب جو جيون چرتر“ نهرائي توهان تائين پهچايو آهي. اسان وٽ ڪيترائي ماڻهو ايندا هئا جيڪي اسان کان شهنشاه جن جي جيون چرتر جي باري ۾ پڇا ڪندا هئا ۽ ڪتاب جي گهر ڪندا هئا. شهنشاه جن جي مهر سان هي ڪتاب نهي توهان جي هٿن تائين پهتو آهي.

”شهنشاه ماستر بابا نيپراج صاحب“ سڀني تي مهر جي نظر رکندا هئا ۽ پراڻڪاري درويش پڻ هئا. شهنشاه جن جي جيتري واکاڻ ڪجي اوتري گهٽ آهي توهان هي ڪتاب پڙهي پنهنجا رايو لکي موڪليندا ۽ ڪتاب جي قيمت پڻ ادا ڪندا.

هر هڪ جي دل ۾ پرماتما رهي ٿو. هميشه اهي ڪرم ڪيو جنهن سان ٻئي جي دل خوش ٿئي. ڪجهه به ڪرڻ کان اڳ اهو ضرور سوچيو ته توهان جيڪي ڪجهه ڪيو ٿا ان سان ڪنهن کي ڪو نقصان نه نه ٿيندو. ننڍو هجي چاهي وڏو سڀني سان عزت ۽ پيار سان ملو ۽ ڳالهايو ۽ هر طرح سان ٻئي کي خوش

ڪتاب ٺهرائيندڙ: مڪي ايشور لال ماکيجا

ڪرڻ جي ڪوشش ڪيو.
وڌن جي چوڻي آهي ته ”جهڙي تنهنجي من ۾
تهڙي پٺي جي من ۾.“ جيڪڏهن توهان ڪنهن کي
عزت ۽ پيار ڏيندا ته سامهون واري جي من ۾ به
ازخود توهان جي لاءِ پيار ۽ عزت پيدا ٿيندي.

هي (Massage) خاص اڇ جي نئين نسل
(New Generation) جي لاءِ آهي جيڪي هر
وقت پنهنجي ٿوري دير جي مزي لاءِ وڌن کي يا ننڍن
کي پيا ٽونڪون (طنز) ڪندا رهندا آهن ۽ وڌن جو
ايمان ڪندا آهن.

مان سڀني کي اهائي وينتي ڪندس ته هر دل
۾ پرماتما رهي ٿو ڪنهنجي به دل نه ڏکايو ۽ جيترو
ٿي سگهي تن من ۽ ڌن سان پٺي کي خوش ڪيو ته
پرماتما توهان سان خوش ٿيندو.

”مڪي ايشور لعل ماکيجا“

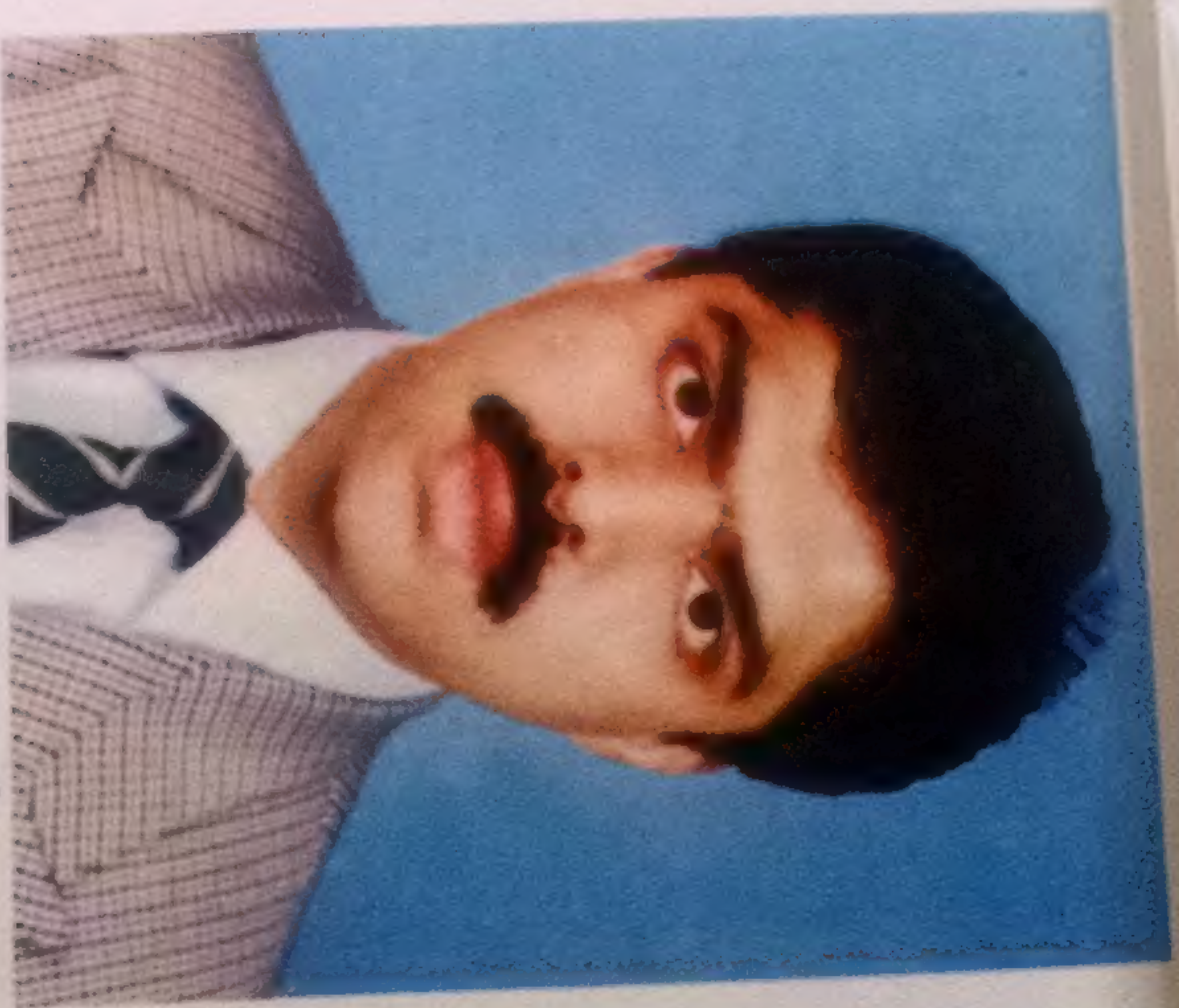
سيروچوڪ، پهلو گهٽي

سکر.

جید کمار ماکیجا

جیو اہر لال ماکیجا

شهنشاه بابا نيپراج صاحب جهندي وارا آرتي صاحب

اومر جئ جئ بابا نيپراج - جئ جئ بابا نيپراج
جتي ڪٿي جنهن جو توهان منجهه ڪارج
ستگر توهان جو چمتو ڪار...

۱- در توهانجي تي جوت جڳي ٿي - جتي پلئ پائين پيدا پار
سپ جا عرض اگاهين - تون سپ دڪين جو سهڪار...

.....

۲- بابا توهانجو جهنڊو جهلي ٿو - جنهنڪي سڀني ڪيون نمسڪار
پانهن در تنهنجي جا - بخش بديون بدڪار...

.....

۳- پارهين مهيني ميلا لڳن ٿا - جت پري پري کان اچن نرنار
پڳتيون پاڻ لڳن ٿا - اڪند هلي ته پندار...

.....

۴- مجنو ٿيلو آستان اوهانجو - جتي جمنا وهي جهٽڪار
شيواڌاري شيوا ڪن ٿا - تن سڦلي ڪندين شهنشاه (داتار)...

.....

۵- "طالب" در توهانجي تي پڪاري - هٿڙا ٻڌي پانهون
جن کي آش اندر ڀر - تن جو پتڻ ڪندين اچي پار...

شهنشاه بابا نيپراج

آهين سنڌڙيءَ جو سرتاج، شهنشاه بابا نيپراج
ڪامل مرشد بي محتاج، شهنشاه بابا نيپراج

★★★

۱ سڏيان بابا يا اُستاد، پورن پڳت سدائين شاد،
آهين دنيا کي نٿو ياد! شهنشاه بابا نيپراج

★★★

۲ سهسين روپڳ مٿان هار، سڀ جا ڊڪڙا ڪاٽڻ هار!
تنهنجو ڌڪ به دعا داتار، شهنشاه بابا نيپراج.

★★★

۳ آيو ڪوئي پي انسان، شرن ۾ هندو مسلمان،
سڀ تي درشتي-مهرسمان، شهنشاه بابا نيپراج

★★★

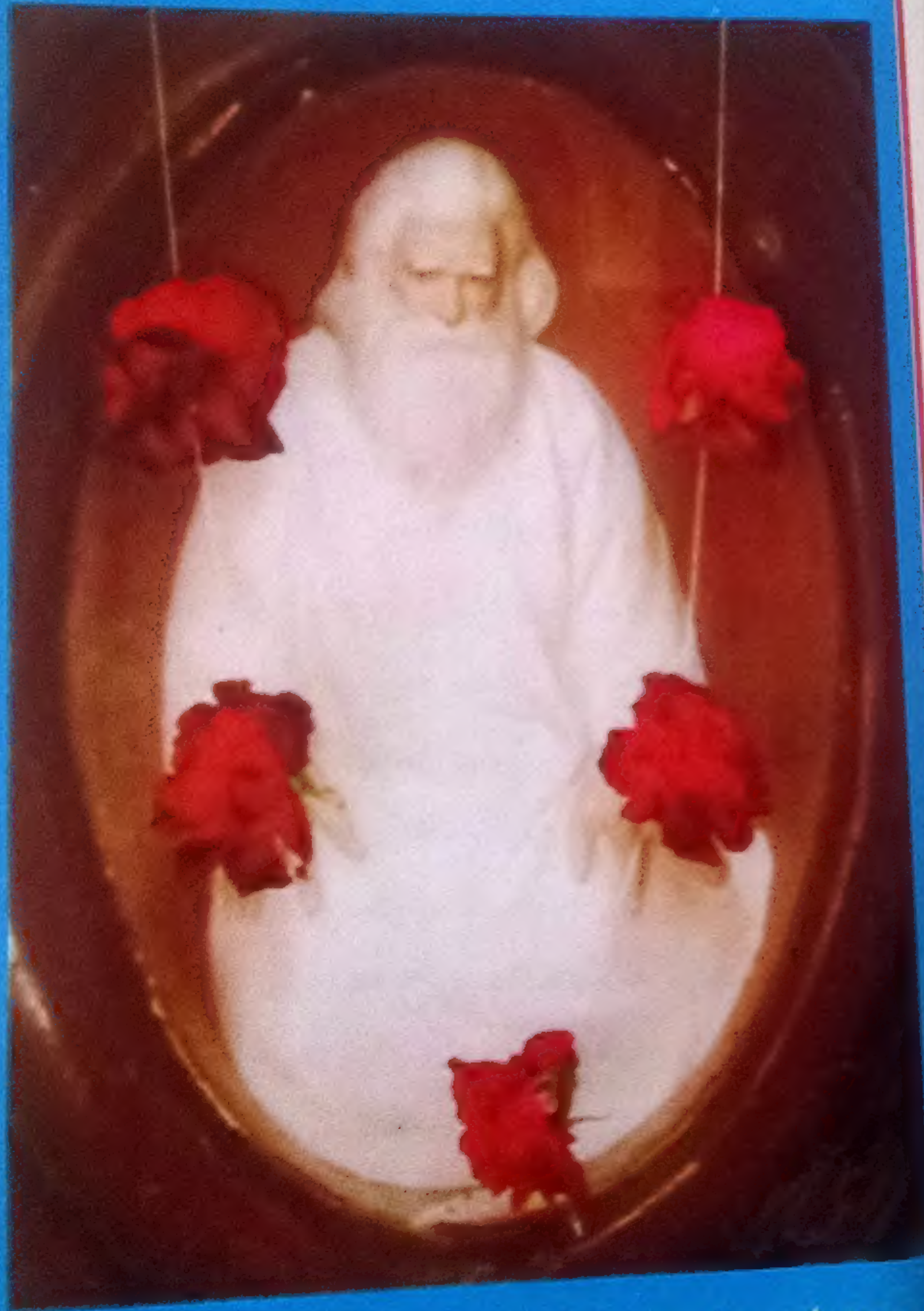
۴ توکي ساري جڳهه جي ڄاڻ، مرشد بن نا ڪنهنجي ڪاڻ،
مرڻا اڳهه تي ماريءَ پاڻ، شهنشاه بابا نيپراج

★★★

۵ لوڻو ڦورو ڪوبه مڪار، آيو جيڪي تنهنجي دوار،
تنهنجو ٻيڙو تريو پار، شهنشاه بابا نيپراج

★★★

۶ سوالين کي نت تنهنجي سار، چاهن ٿڌڻ، دعا هروار،
آهي ”هنس“ درس درڪار، شهنشاه بابا نيپراج!

شهنشاه ماستر بابا نيپراج صاحب جهندي وارا

جنه شري راڌي

جنه شري ڪرشن

اوم ٻنڌا نمه

شهنشاه ماستر بابا نيپراج صاحب جهندي

وارن جو جيون چرتر

پيارا پڙهندڙو بابا نيپراج صاحب جن جي
جيون چرتر جي ڄاڻ (Knowledge) مون ڪن
ڪتابن مان حاصل ڪري لکي رهيو آهيان. لکڻ ۾ ڪا
غلطي ڪئي هجي ته معاف ڪجو.

شهنشاه ماستر بابا نيپراج صاحب جهندي وارا
13 آگسٽ 1875ع تي سنڌ جي روهڙي شهر ۾ ماتا
چئنا ديويءَ جي گروپ مان جنم ورتو سندن پتا جو
نالو ايسر داس ڀاتيا هو. سائين جن کي ڀائر ۽ ڀينرون
به هيون جن جي پوري ڄاڻ ڪانه پئجي سگهي آهي.

شهنشاه بابا نيپراج صاحب اڄ ننڍا سڀيان
وڏا ٿي اٽڪل ساڍن پنجن سالن جي عمر ۾ سنڌي
الف - ب پڙهڻ لاءِ سنڌي اسڪول ۾ داخل ٿيا هئا.
ڪين پيءُ جو سک نه مليو ڇو ته سندن پتا جلد ئي
هيءَ فاني دنيا ڇڏي پرلوڪ ڀڏاريا هئا، باقي ماءُ جو
پيار 37 سالن جي عمر تائين نصيب ٿيو.

شهنشاهه جن تي درويشن جي مهر

بابا سائين کي چهن سالن جي عمر ۾ بيڪس بادشاهه جو پيار نصيب ٿيو، ان وقت بيڪس بادشاهه جي عمر 21 سال هئي، بيڪس بادشاهه جن کي ننڍوبه ڪري سڏيندا آهن ۽ سائين جن جي جڳهه روهڙي شهر ۾ اڄ به موجود آهي. سائين بيڪس بادشاهه جن جنهن ڪٿ تي آرام ڪندا هئا اها اڄ تائين اتي موجود آهي ۽ پيون به ڪيتريون ئي شيون اتي موجود آهن جيڪي اهي استعمال ڪندا هئا.

هڪ ڏينهن، مهينو جولاءِ يا آگسٽ 1881ع ۾ چوڏس رات جو بيڪس بادشاهه پاڻ سان گڏ پاڻي ڊولٽڊاس ۽ بابا نپيراج صاحب جن کي بنا پيڙيءَ ۾ چڙهڻ جي سانوڻيءَ جو سنڌوندي اُڪاري زندهه پير تان ٿيندي سائين ايسرلعل جي دربار (پيپلي ۾) آيا. ان وقت سائين ايسرلعل ڪوه ۾ اُلٽا لٽڪي (پير مٿي ۽ سر هيٺ ڪري) يوگ اپياس ڪري رهيا هئا. بيڪس بادشاهه، پاڻي ڊولٽڊاس ۽ بابا نپيراج صاحب کي سائين ايسرلعل ڏانهن اشارو ڪندي چيو.

”نسو هيءُ شير آٿو.“

سائين ايسر لعل جن مٿي نهارڻ بنا ٿي ڪوه
 مان ورندي ڏني ته ”شير ته توهان آهيو جو پنهنجي
 پنهني سائين ڊولڻ ۽ نبيبي کي ساڻ وٺي اهڙو پيانڪ
 وهندڙ سنڌو درياھ بنا پيڙهيءَ ۾ چڙهڻ جي جن ته
 پنڌ ڪري هت وٺي آيا آهيو.

”جيءُ آيا نج آيا.“

بيڪس بادشاهه ۽ سائين ايسر لعل ٿوري دير
 پاڻ ۾ روح رهاڻ ڪئي. ان بعد بيڪس بادشاهه پنهني
 چئن ڊولٽڊاس ۽ بابا نيپراج صاحب کي واپس
 روهڙيءَ وٺي آيا. اهڙيءَ طرح شهنشاهه جن کي
 بيڪس بادشاهه، سائين ايسر لعل، سائين پاروشاهه
 ۽ سائين وسڻ رام جن جو سنگ حاصل ٿيو.

نوٽ:- سائين بيڪس بادشاهه جولاءِ 1882ع ۾
 هن فاني دنيا مان ڪوچ ڪيو ۽ سائين ايسر لعل
 مارچ 1890ع ۾ چولو چڏيو هو.

اڳين جنمن ۾ پڇ ڪرم ڪرڻ ڪري هن جنم
 ۾ شهنشاهه بابا نيپراج صاحب جهندي وارن کي
 6-7 سالن جي عمر ۾ فقيرن ۽ ساڌن سنتن جو

سنگ مليو. بيڪس بادشاهه جي ڪارڻ بيدل
بادشاهه جي درگاهه (خانگاهه) تي اچڻ وڃڻ ٿيو.
پارو شاهه جي ڏيوري ۽ آسائو تڙ تي سائين وسڻ
شاهه جي دربار ۾ به اچڻ وڃڻ ٿيندو هين. روهڙيءَ
شهر کان پنج ميل دوريءَ تي ۽ اروڙ کان هڪ ميل
پري ٽڪرن (جبلن) ۾ ماتا ڪالڪا ديويءَ جو آستان
آهي جتي هر سال انند چوڏس تي (سيپٽمبر مهيني ۾)
هڪ ڏينهن ميلو لڳندو آهي، اتي به ٻين دوستن ۽ روهڙي
نواسين سان گڏ شهنشاهه جن درشن ڪرڻ ۽ ميلي ۾ شامل
ٿيڻ ويندا هئا ٿي سگهي ٿو ته اتان ئي ماتا ڪالڪا
(جڳدني) ديوي ماتا جي اپاسنا جو خيال جاڳيو هجي.
چوندا آهن ته ”دربارن، درگاهن، مندرن،
ٽڪائن ۾ وڃڻ، ميلن ۾ شريڪ ٿيڻ، پڳتيون ۽
چُونڪيون ٻڌڻ، ڪلام ۽ راڳ جو رس وٺڻ، جاڳي
اوجاڳا ڪرڻ ۽ سنتن، دروبشن کي غي نمسڪار ڪرڻ
سان فقيرن جي صحبت جو شغل حاصل ٿئي ٿو ۽
من تي ٿڌو چنڊو (من شانت) پوي ٿو ۽ انسان جو لاڙو
پڳوان جي پڳتيءَ ڏانهن وڌي ٿو ائين ئي شهنشاهه جن
کي پڳوان جي پڳتيءَ ڏانهن لاڙو ٿيو.

شهنشاهه جن جو ماستري ڪرڻ

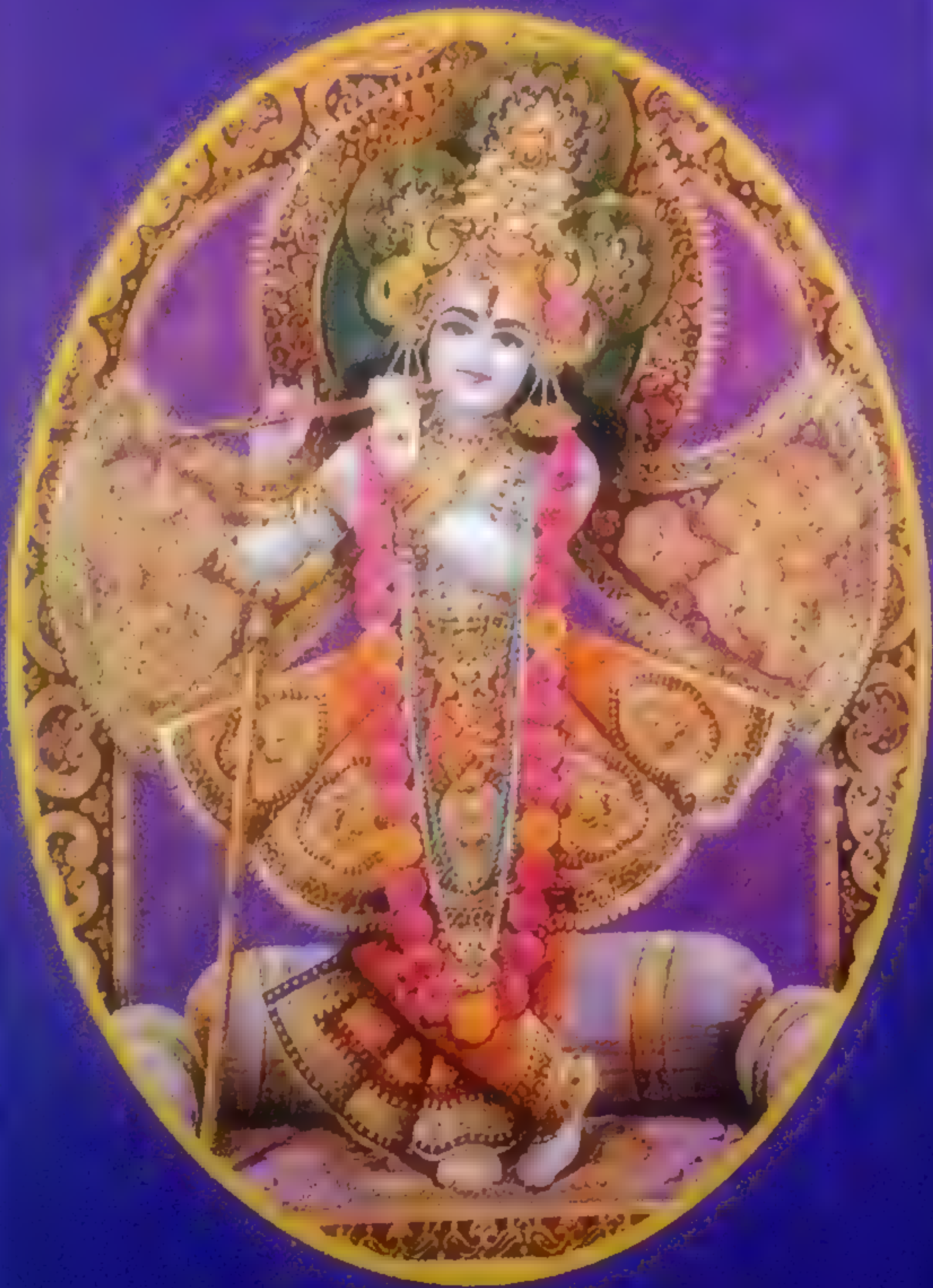
پتا يا پيو ڪو سار سنڀالڻ وارو نه هئڻ
سبب، شاهوڪار نه هئڻ ڪارڻ شهنشاهه بابا
نپيراج صاحب جهندي وارن انگريزي تعليم حاصل
نه ڪئي هئي. انهن ڏينهن ۾ سنڌي ست درجا
پاس ڪري اٺين ڪلاس ۾ ورنئڪيولر فائينل جو
سرٽيفڪيٽ حاصل ڪرڻ سان ماستري، ڊڪ
منشي، تپيداري وغيره جهڙيون نوڪريون ملنديون
هيون سو شهنشاهه جن به ورنئڪيولر فائينل
امتحان پاس ڪرڻ کانپوءِ اٽڪل 18-19 سالن جي
عمر ۾ سنڌي ماستري ڪرڻ شروع ڪئي.

نوٽ: ماستر بابا نپيراج صاحب جن جي
پتا جي سرڳواس ٿيڻ جي ڄاڻ نه پئجي سگهي
آهي ته هو ڪڏهن هن دنيا مان لاڏاڻو ڪري ويا.

پتنيء بدلي ڀرمانا جو نام گهريو

جوانيءَ ۾ پير پائڻ سان جيون ساڻيءَ جي طلب ٿئي ٿي. شهنشاه ماستر بابا نيپراج صاحب کي به شادي ڪرڻ جو خيال ٿيو هو. شهنشاه جن هڪ ته ذات جا هئا پاتيا، پيو هئا غريب ماستر، ڪمائي گهٽ، شاهوڪاري هئي ڪانه، ٽيون پاتين ۾ ان وقت هئي چوڪرين جي اثاڻ ۽ چوٿون شهنشاه جن کي نه هو پتا حيات جو سندن چوڪريءَ جي ڳولا ڪري، سو شادي ڪيئن ٿئي؟ ۽ ماءُ به ويچاري اڀوجهه ۽ سادي سودي هوندي هئي، هت ماڻهو ڪپندا هئا چتر ۽ چالاڪ ماما چٽا ديوي جتي به چوڪريءَ جي گهر ڪندي هئي يا چوائيندي هئي ته ناڪاري جواب ملندو هو ناڪاري جواب ملڻ تي نراس ۽ دلشڪستي ٿي پوندي هئي. ماءُ ويچاري پٽ جي شاديءَ لاءِ پاڻ کي گهڻو ئي پتوڙيو. آخرڪار پٽ کي پرڀوءَ ڏيڻ لڳي ۽ چوڻ لڳس ته پٽ نيپا ”پڳوان جو سمرڻ ڪر، ديوي ماما جا ايڪاڻا (ورت) رک ته من انٽريامي شري ڪرشن پڳوان اسانجي ٻڌي. جيئن سڌامي جا ڪارج پورا ڪيائين تيئن اسانجي تمنا به پوري ڪري، تنهنجي شادي ٿئي ۽ پتني ملي پويئي. غريب نواز

اسانجي ضرور ٻڌندو.

شهنشاهه جن به ميران وانگر ماءُ جي چوڻ جي ڳنڍ ٻڌي ڀڳوان ڪرشن جو سمرن شروع ڪيو.
نوٽ:- شهنشاهه بابا نيپراج صاحب جهندي وارن جي ويراڳ ورتيءَ بابت مختلف ڳالهين لکيل آهن جن مان ڪجهه هيٺ بيان ڪري رهيو آهيان.

(۱) ماءُ جو چوڻ مڃي، صبح جو سويل اٿي، شهنشاهه بابا نيپراج صاحب جهندي وارا سنڌو نديءَ ۾ اشنان ڪري، اڪو وجهي گهر لاءِ گهاگهر پاڻيءَ سان پري ايندا هئا. گهر پهچي پلٽي ماري رام نام جو جاپ ڪندا هئا. رام نام جيئن جو نيم اهڙو ته پڪو ٿي ويو ۽ ڀڳتيءَ ۾ ايترو ته محو ٿي ويندا هئا جو اسڪول وڃڻ به وسري ويندو هين. اسڪول ڏي وڃڻ ۾ دير ٿيندي جو خيال اچڻ تي ماما چئنا ديوي کين سڏ ڪري چوندي هئي ته ”پٽ! او نيا، هاڻي اٿ، سنڀري تيار ٿي اسڪول وڃ.“ شهنشاهه جن اسڪول وڃڻ کان اڳ بيدل بيڪس تي مٿو ٽيڪڻ ويندا هيا ۽ ڌيان ڪندا هئا.

وقت گذرندو رهيو سائين جن جي عمر 34 سال ٿي ماما جي منو ڪامنا (شاديءَ جي) پوري

ڪانه ٿي ۽ شهنشاهه جن جي ويراڳ ورتي وئي
وڌندي، سائين جن پڳوان کان جيون ساڻي گهرڻ بجاءِ
نام جو دان گهري ورتو ۽ پڳوان ڪرشن سان
دوستيءَ جو ناتو ڳنڍيو.

پڳتيءَ ڪارڻ اسڪول ۾ اڪثر دير سان
پهچندا هئا پر هيڊ ماستر، ٻارن ۽ ٻين ماسترن سان
خوشگوار ناتا هئا. هيڊ ماستر (ديوان گوڪلداس
ڪيسواڻي) جو شهنشاهه جن مٿان پورو وشواس
هوندو هو. اسڪول دير سان پهچندا هئا پر ٻارن کي
ايمانداريءَ سان پڙهائيندا هئا. اهڙي طرح جو ٻارن جو
من ۽ شهنشاهه جن جو من هڪ ٿي ويندو هو، ان جو
اهو اثر ٿيندو هو جو ٻارن کي جيڪي سيڪاريندا هئا
سو ٻارن کي ياد ٿي ويندو هو. ٻارن کي ٿورو وقت
پاڙهي پاڻ دريءَ مان قدرت جا نظارا ڏسندا رهندا
هئا ۽ قدرت ۾ قادر کي پائڻ جي ڪوشش ڪندا
هئا. ٻارن کي سڀ ڪجهه ياد ٿي ويندو هو. جڏهن
امتحان ٿيندو هو ته سڀئي ٻار سٺين مارڪن سان
پاس ٿيندا هئا. ٻارن کي شهنشاهه جن جي پڙهائي
ايتري ته وڌندي هئي جو شهنشاهه جن جي مستيءَ ۾
اچڻ بعد به وٽن انگريزي اسڪول ۽ ڪاليج جا

وديارڻي، پارسي بيتن ۽ اکرن جي معنيٰ سمجهڻ لاءِ
ايندا هئا.

ڪجهه ماستر سائين جن سان تمام گهڻو حسد
ڪندا هئا، هڪ ته شهنشاهه جن اسڪول ۾ دير سان
اچڻ، ٻارن کي به ٿورو وقت پاڙهين ۽ ٻار به سڀ
امتحان ۾ پاس ٿين سو ڪجهه ماستر اهي ڳالهيون
برداشت ڪري نه سگهيا ۽ هيڊ ماستر کي شڪايت
ڪندا هئا ته نيراج اچي به دير سان ۽ پاڙهي به
ڪونه، ته به اوهان جو ان تي وشواس آهي. اسان کي
ٿوري دير سان اچڻ تي چينيو ٿا، اسان پاڙهيون به
گهڻو وقت ٿا، اها اوهان جي به اڪيائي آهي هيڊ
ماستر جڏهن شهنشاهه جن جي ڪلاس ۾ اچي ٻارن
کان سوال پڇندو هو ته ٻار سڀ ٺيڪ جواب ڏيندا
هئا. پڙهائيءَ ۾ ڪا گهٽتائي نه ڏسي هيڊ ماستر
شهنشاهه جن کان جڏهن دير سان اچڻ جو سبب
پڇندو هو ته شهنشاهه جن چوندا هئا.

”واڳ ڌڻيءَ جي وس، آءُ ڪا پاڻ وهڻي!“

هڪ ڏينهن 1911ع ۾ شهنشاهه بابا نيراج
صاحب جهندي وارا بيدل بيڪس تي ڏيان لڳائي ويٺا
۽ ڏيان ۾ ايترو ته مست ٿي ويا جو وقت جي خبر ئي

نه پڻ ۽ صبح مان منجهند ٿي وئي.

ان ڏينهن اسڪول ۾ ساليانيا انسپيڪشن (Annual Inspection) هئي انسپيڪٽراچي ٻارن جو امتحان ورتو، ڀڳوان پاڻ شهنشاه بابا نيراج صاحب جن جو روپ ڌاري اچي انسپيڪٽر اڳيان بيٺو، ٻار سڀ پاس ٿيا. منجهند جو پوجا پاڻ مان فارغ ٿي شهنشاه جن اسڪول ۾ پهتا ته ٻڌائون ته انسپيڪشن ٿي ويئي ۽ پاڻ به انسپيڪٽر اڳيان موجود هئا. اهو ٻڌي نوڪري ڇڏي آيا ته جنهن منهنجي روپ ۾ اچي منهنجي لڄ رکي آهي، هاڻي مان ان جي ئي نوڪري ڪندس.

(2) هڪ جاء تي ائين لکيل آهي ته 1911 ع ۾

هيد ماستر (گوکلداس كيسواڻي) شهنشاه بابا نيراج صاحب کي ڪجهه سرڪاري ڪاغذ سنڀالڻ لاءِ ڏنا، ڪجهه حاسد ماسترن اهي ڪاغذ گم ڪري ڇڏيا. ڪجهه ڏينهن گذرڻ کانپوءِ انهن حاسد ماسترن هيد ماستر جا ڪن پرن شروع ڪيا ۽ چغلي هڻڻ لڳا ته نيراج ٻارن کي پڙهائي به ڪونه ٿو، الائي ڇا ٿو ڪري ۽ توهان جا ڏنل سرڪاري ڪاغذ به گم ڪري ڇڏيا اٿس. اهو سڀ ٻڌي هيد ماستر

گوکلداس ڪاوڙجي پڻ ماسترن سان گڏ پڇاڪڙڻ لاءِ شهنشاه جن جي ڪلاس ۾ آيا ۽ ڏنل سرڪاري ڪاغذ گهريا، شهنشاه جن اهي ڪاغذ پنهنجي ميز جي خاني مان ڪڍي ڏنا، جن حاسد ماسترن ڪاغذ چوري ڪري گم ڪيا هئا تن اهو ڏٺو سي اچي ڏنا ۽ شهنشاه جن کان معافي ورتي. روزانو اسڪول ۾ دير سان پهچڻ جي ڪٽ پٽ کان فارغ ٿيڻ خاطر ۽ هڪ منو ٿي ڀڳوان جي بندگي ڪرڻ لاءِ شهنشاه جن ماستريءَ جي عهدي جي استيعفي ڏيئي آيا. نوڪري ڇڏي اچڻ تي ماءُ ويچارِيءَ کي ڏاڍو صدمو رسيو. هڪ ته شادي نه ٿي، ٻيو پٽ نوڪري ڇڏي آيو. آخرڪار 1912ع ۾ هن فاني سنسار مان ڪوچ ڪيو. شهنشاه جن تي ماءُ جي سرگواسن ٿيڻ جو ڏاڍو اثر ٿيو، شهنشاه جن هاڻي گهر ڇڏي خانگاهه ڀرسان وڃي جهنگل ۽ ٽڪر وسايو. 1912ع ۾ نام جو رنگ لڳڻ کانپوءِ شهنشاه ماستر بابا نيراج صاحب جهندي وارن تي اهڙي مستي چڙهي جو هو پنهنجو پاڻ کي ئي پلجي ويا.

”جي ننگ ڇڏي نانگا ٿيا، تن نانگن ڪهڙو ننگ،
گنگا ۽ گر نار جو، تن سانگين ڇڏيو سنگ.“

نڪي واهن سنگيون . نڪي چورن چنگ
روحل لڳو رنگ. تن لاهو ٿين لقاء جو.
ان مستيءَ کانپوءِ شهنشاه بابا نيپراج صاحب
جن "مان" يا "مونڪي" ڪڏهن ڪونه چيو. بک ۾
چوندا هئا، "بک لڳي اٿس" ڪنهن کي آسپس ڏيندا
هئا ته چوندا هئا " مالڪ گهريئي ٿو ڏينس!" اول ته
بلڪل نانگا پيا گهمندا هئا، پوءِ ڪجهه شرڌالو
عورتن جي عرض ڪرڻ تي لنبو چوغو پائڻ شروع
ڪيائون.

شهنشاه جن کي ساري جهان جي ڄاڻ هئي،
سواليءَ کي ڏسندي ئي ڄاڻي ويندا هئا ته ان جي من
جي مراد ڪهڙي آهي. تقڙ ۾ پيار پريل سندن مهر
جي نشاني هوندي هئي. سنسار ۾ ڇاڻو وهي واپري،
عوام تي ڪهڙي مصيبت اچڻي آهي، اها مصيبت
ڪيئن ٿري سگهندي، اهي سڀ ڳالهيون شهنشاه
جن گهڻو عرصو اڳواٽ ئي ڄاڻي ويندا هئا. ڪوئيٽا
جو زلزلو، مهاڻا گانڌي ۽ پڳت ڪنور رام جو موٽ،
نديءَ ۾ بوڏاچڻ، هندستان پاڪستان جي لڏ پلاڻ
جون اڳڪٿيون اشارن سان اڳواٽ پئي ٻڌايائون.

ويراڳ اچڻ بعد شهنشاه بابا نيپراج صاحب
جهندي وارن پاڻ کي بيدل فقير جي حوالي ڪيو.

نڪي واهن سنگيون . نڪي چورن چنگ

نڪي واهن سنگيون . نڪي چورن چنگ

نڪي واهن سنگيون . نڪي چورن چنگ

نڪي واهن سنگيون . نڪي چورن چنگ

سائين جن دنيا کان منهن موڙي، ننگ واسطا توڙي
الڪ جي ڪوچ ۾ گهڙي پيا رات ڏينهن پڳوان جي ڏن
۾ لڳا رهندا هئا، سنڌوءَ جي ڪپ تي جيئن پراڻي
زماني ۾ رشين منين ڇپ تپ سنڌوءَ جي ڪناري تي
ڪندا هئا تيئن شهنشاهه جن به محبوب کي اتي ئي
پرچائيندا هئا.

”پل پل ڪن پڪار، ڪنا درد فراق جا،

پسن ڪارڻ پرين جي، روئن ڌارون ڌار،

سامي چوي سرير جي رڪن ڪانه سنڀار.“

وچوڙي جي حالت ۾ شهنشاهه جن انهي پهر

جفا ڏيندڙ اوجاڳن ۽ فنا ڪندڙ فاقن (بک) مان لنگهيا.

”محبت جي ميدان ۾ پڙا جن پيغام

سي جاڳڻ کي آڪرا، نيئن ننڊ حرڻ ۽

انگ نه اوڍين ڪپڙا، طلب نه رڪن نظام

جهڙا منجهه ماتا، تهڙا عاشق عير، (ڪا سامي)

اهڙيءَ طرح شهنشاهه جن رچي راسي ٿيڻ تڏهين

يا ثمرادو ظاهر ٿي پيا.

”عاشق ڪين لکن، سورج جهان هن سنڀار ڪيم.

ظاهر ٿيڻ کان اڳ شهنشاه جن اودوت حالت
۾ گذارڻ لڳا، جڳت جي ماڻهن سان واسطو توڙي
انساني ويس مٿائي پاڻ ديوانن (چرين) جهڙو سانگ
بڻائي سڄي آنند (پرمانا) کي حاصل ڪرڻ ۾ لڳا
رهيا، ان رهڻيءَ جو بابا گوپال داس صاحب ”طالب“
جن هڪ ڪلام ۾ هن طرح ذڪر ڪيو آهي.

”نيڪيون بديون جن سمجهون سوغاتون،

رهيا ان احسان ۾

جن جو روشن تارو،

هت جهان ۾.“

انه مٿي چڙهي

مست

نوڙ

ع سا

شهنشاه جن جو دگهو ۽ اڇو چولو پائڻ

سال 1924ع جي سياري جا ڏينهن هئا
هڪ ڏينهن ريلوءَ ماءُ، شامونءَ ماءُ ۽ چاندوءَ ماءُ
ٿئي گڏجي شهنشاه بابا نيپراج صاحب جن جي
لنگه وارو رستو روڪي بيٺيون ۽ چوڻ لڳيون ته
”ماستر صاحب! هيئن صفا ننگو ٿي ٿا هلو چلو،
اهو سٺو نه آهي، آخر پاڙي ۾ ننڍيون وڏيون
نهر، ڏيتر ۽ پينر به ته رهن ٿيون ڪجهه ته خيال
ڪريو ڪو ڪپڙو لتو ته پائي هلو.“

اهو ٻڌي شهنشاه جن مشڪي اڳيان هٿ
رکي درياءَ تي سنان ڪرڻ لاءِ هليا ويا. اهڙي
طرح ٻن-چئن دفعا جي چوڻ تي شهنشاه جن
چوڻ لڳن ”چڱو پلا ڪو ڪپڙو يا چولو ڏيو ته
پائي وڃان.“ پوءِ چولو پائي ويندا يا رڻو ٻڌي
ويندا هئا، پر موٽندي اهو وستر درياءَ جي شرن ڪري
ايندا هئا، اجهو ائين ريلوءَ ماءُ (لال ٻائي) کين چولي پائڻ
تي هيريو. وڏو اڇو چولو يا چوغو پيرن تائين پائڻ لڳا
۽ آخري دم تائين دگهو وڏو چوغو پائيندا رهيا.

شهنشاه جن جو رهڙي ڇڏي سکر وسائن

ماتا سنمڪ پائي شڪارپور جي سيٺ ۽
ڪپڙي جي واپاري راڌا ڪرشن ڪٿريءَ جي ڌرم پٽني
هئي. مائيءَ کي هڪ ڌيءَ هئي ڪشني پائي ۽ هڪ
پٽ چٽڪوءَ نالي هو. جڏهن مائيءَ جو پٽ چٽڪو مل
گذاري ويو ته هن جي دل دنيا مان ڪٿي ٿي وئي ۽
وبراڳ اچي لڳس ۽ تيرت ياترا ڪرڻ هردوار هلي
ويئي ۽ خيال ڪيائين ته ڪو مهاپرش يا مهاٿما ملي
ته ان جي شيوا ڪري هي مانس جنم سڦلو ڪيان.
روزانو ستسنگ ۾ ويهڻ ۽ شام جو گنگاميا جي
ڪناري تي ويهي آرتي ٻڌڻ، ڏين جي جهرمر ۽ سوپيا
ڏسڻ ۽ هر جي پوڙي وٽ شو شنڪر پڳوان جو ڌيان
ڪرڻ روز جو نيم هوس ائين ڪندي هن کي هردوار ۾
ٻه چار مهينا گذري ويا. هڪ ڏينهن ڌيان ڪندي ننڊ
جو جهوٽو اچي ويس، ان جهوٽي واري حالت ۾ ڏسي
ٿي ته ڪائي غيبي طاقت کيس چئي رهي آهي ته
مانس جنم ائين سڦلو نه ٿيندو جيئن تون سوچين ٿي.

”ڪر ٽپ ۽ تيرت هزارين ڪٿي تون،

وڃي گنگاڳيا ٽپيون هٽي تون،

پل هزارين ڪر حج ٻئي تون حاجي. (طالب)

تيرت ياترائن مان ڪجهه نه ملندءِ ۽ نه وري
ڪو اهڙو جوڳي ملندو جو توکي راهه ڏيکاري،
موتي پنهنجي ديش وڃ جتي توکي سڌ پرش ملندو
ان جي شيوا ڪري هي مانس جنم سڦلو ڪر.

بن مرشد ڪوئي راهه نه ڄاڻي،

مهر ميا سان محب سو مائي.

جنهن تي مرشد ٿيندو راهه ۾ راضي. (طالب)

سڀني واري حالت ۾ پڇڻ لڳي ته منهنجو
ديش سنڌ ته وڏو ملڪ آهي پوءِ ان سڌ پرش
مرشد کي ڪٿي ڳولهيان؟ سندس ڪو ناءُ نشان؟
ايتري ۾ جاڳ ٿي پيس، ۽ من اداس ٿي ويس.
ڪجهه ڏينهن گذرڻ بعد اچانڪ هڪ ڏينهن
ويا ڪل من سان اڪيون پوري ويئي هئي ته ائين ئي
کيس شهنشاه بابا نيراج صاحب جهندي وارن
جي موهني مورت بهڪندڙ چهرو، اچن وارن وارو
مٿو ۽ ڏاڙهيءَ سان لنبي اچي چولي ۾ نظر آيو.
ديدار ٿي مس ڪيائين ته کيس ننڊ جو جهوٽو اچي
ويو. ان جهوٽي واري حالت ۾ ڏسي ته اهائي
ساڳي غيبي طاقت، شڪتي ڏونڌاڙي چئي رهي

آهي، "سنمڪ! تو سڌ پرڪ ڏٺو ان کي ئي پنهنجو
مرشد گرو سمجهي وڃي شيوا ڪر ۽ هي جنم
سڦلو ڪر، اُت اهو مها پرڪ سنڌو ديش جي
روهڙي شهر ۾ رهندو اٿئي. لوڪ کيس "بابا
ماستر صاحب" ڪري سڏيندا آهن پر نالو اٿس
"نيراج" اُت، جاگ وڃي ڳولهه.

"طالب سڀ ۾ ساڪي ڄاڻ،

صورت مورت سوئي سڃاڻ،

سمجهي صورت ساڪي،

ڪر نورٽ نيزاري."

(طالب - بابا گوپال داس صاحب)

بس پوءِ ته مهاپرڻ جي درشن ڪرڻ جي مر

۾ هلچل (اوڪ دوڪ) پئدا ٿي ۽ يڪدم بنا

ڪنهن دير جي روهڙي شهر اچي شهنشاه جن لا

پڇا ڪئي، پڇا ڪندي ڪندي خانگاه، بيدل

بيڪس جي درگاه تي درشن ڪيائين ۽ من ۾

خيال ڪيائين ته جيڪر مرشد ٻڌائين ته مان وٽ

چو آئي آهيان ۽ پاڻمرادو سر جهڪائي ويهي

رهي، جڏهن شهنشاه جن کي پيرين پئي ته

شهنشاه جن ان وقت خانگاه تي هڪ ڪنڊ کان
ٻي ڪنڊ تائين اچ وڃ ڪري رهيا هئا. مشڪندي
چوڻ لڳا، "مالڪ! سنمڪ آئي آهي پڇي ٿي ته
هوءَ هتي ڪيئن آئي آهي هاڻي امتحان ٿي وئي."
سنمڪ ٻائي پنهنجو نالو ٻڌي ۽ شهنشاه
جن جو جواب سڻي پيرن تي ڪري چوڻ لڳي،
"منهنجا مالڪ، مرشد خطا معاف ٿئي." ائين ئي
شهنشاه جن اتان پنهنجي مڪان ڏانهن هلڻ
شروع ڪيو. مائيءَ به سندن پٺ ورتي ۽ اچي
سندن مڪان تي پهتي ۽ شيوا ۾ لڳي ويئي.
سائين لعلچند ته اڳي ئي شيوا ۾ هئا، هاڻي پئي
جڻا شيوا ڪرڻ لڳا. جنوري 1947ع ۾ شهنشاه
جن روهڙي ڇڏي اچي سکر وسايو. جتي ڀڳوان
داس ڪٽمڙن ۽ ٽڪين واري جي ڪارخاني ۾ رهڻ لڳا.
سنمڪ ٻائيءَ به سندن پٺ ورتي ۽ اچي
سکر ۾ شيوا ڪرڻ لڳي.

شهنشاه جن جو ڀرلوڪ ڀڌارڻ

صاحب جو سڏ ڪير به نٿو تاري سگهي
ورهاڱي کانپوءِ شهنشاهه جن دنيا مان ڪٿا ٿي پيا
هئا، انڪري توت صاحب ۾ ملڻ جا سانباها ڪرڻ
لڳا، بوند ساگر ۾ سمائجڻ لاءِ تڙقڻ لڳي. 3-4
مهينا اڳ ئي شرڌالن کي ٻڌايائون ته ويساک
مهيني جي اماس تي سڄ ڪند ڪوچ ڪبو.
آخرڪار 27 مئي 1949ع تي اماس ڏينهن سماڌي
لڳائي شري ڪرشن ڀڳوان جو جاپ ڪندي جوتي
جوت سمايا.

اها خبر ٻڌي هزارن ماڻهن جي مٿان چڻ
پهاڙ ڪري پيو، ناس ٿيندڙ شرير جو آخرين درشن
ڪرڻ لاءِ ماڻهن جو اٿاهه ساگر اچي مڙيو،
شهنشاهه جن جو انتم سنسڪار سکر جي مساڻن
۾ ڪيو ويو، جنهن جي لاءِ هڪ الڳ جڳهه رکي
وئي هئي جنهن تي شهنشاهه جن جو انتم
سنسڪار ڪيو ويو هو، اها جاءِ سکر جي مساڻن

ماستر بابا نيراج صاحب جن جو ڀرلوڪ ڀڌارڻ

۾ اڄ به سهڻي نموني سان ٺهيل آهي.

سڀني جي اکين ۾ پاڻي هو ۽ مک ۾ ”رام
نام سنگ هٿه“ جي ڌن هڻي بادل برسي به ماڻهن
جي دڪي دٻين تي ٿار نه وجهي سگهيا، هر ڪنهن
جي مُکَ ۾ شهنشاه بابا نيپراج صاحب جو نالو
هو. شهنشاه بابا نيپراج صاحب جهندي وارا
رڌين سڌين جا مالڪ هئا.

شرڌالن شهنشاه ماستر بابا نيپراج
صاحب جهندي وارن جا آستان هنڌ سنڌ ۾ بڻايا
آهن، پر سکر ۽ مڃو ٽيلي (دهلي) جا نظارا
نيارا آهن، اتي جيتري سنگت درشن ۽ مرادون
ماڻڻ لاءِ پهچي ٿي ان جو ڪٿن ڪرڻ ڏکيو آهي.

جهندو جهولائڻ

بابا گوپال داس صاحب "طالب" جن (بابا نيپراج صاحب جهندي وارن جاشيوڪ هئا). درويش آستان دهليءَ ۾ آيا ۽ لوڪن کان لکي غفا ٺاهي اتي رهيا پر ڪن پريمين کان لکي نه سگهيا، جنهن جڳهه تي اڄ جهندو صاحب جهلي رهيو آهي، اتي هڪ ڪنڊيءَ جو وڻ هو. اهو ڪنڊيءَ جو وڻ بنا هوا لڳڻ جي پاڻمرادو پاڙڻ سميت ڪري پيو، عين ان جڳهه تي بابل سائينءَ شهنشاهه ماستر بابا نيپراج صاحب جن جو ڳاڙهو جهندو ڪوڙي جهولا يوجيڪو اڄ تائين اتي ئي جهلي رهيو آهي. هر سال جيئن شهنشاهه جن جي ورسِي شروع ٿيندي آهي ۽ جڏهن هر سال شهنشاهه جن جو جنم دن درويش آستان تي ملهايو ويندو آهي ته پنهِي اُتسون تي پهريائين شهنشاهه جن جي جهندي جي سلامي ڪئي

ويندي آهي مطلب ته ورسِي صاحب ۽ جنم ڏينهن

شهنشاهه جن جي ڳاڙهي جهندي جي سلامي سان آرنپ ٿيندا آهن بابل (طالب) سائين جهندي صاحب لاءِ هڪ ڪلام چيو آهي ته .

"جڳ جڳ جهندا قائم دائم - سائين جهولن آسمان ۾ جڳ جڳ جهندا جهولن - مرشد تنهنجا نظارا."

ان سمي غفا ۾ جتي بابل سائين جوڳ پڇايو هو، اتي شهنشاهه جن جي مورتِي براجمان ڪئي ۽ پوءِ آڪٽوبر 1957ع ۾ سماڌي جوڙي. اها غفا ڇهه فوٽ اوچي، چار فوٽ ويڪري ۽ اٺ فوٽ ڊگهي هئي. اڄ ته هڪ عاليشان ڪانچ جي جڙيل غفا آهي جتي شهنشاهه جن جي سنگمرمر جي پٿر مان ٺهيل مورتِي براجمان آهي، سندن سماڌي (ڏيوري) به اتي ئي ٺهيل آهي.

”شهنشاه“ لقب پرست ڪرڻ

شهنشاه بابا نيپراج صاحب جهندي وارن
 ڪي لوڪ روهڙيءَ ۾ پهريائين ”ماستر نيپراج“ جي
 نالي سڏيندا هئا. 1928ع ڌاري عورتن جو اچڻ
 وڃڻ، درشن ڪرڻ، مٿو ٽيڪڻ وڌيو، انهن وري
 شهنشاه جن کي ”بابا ماستر صاحب“ ڪري
 ڪوٺڻ شروع ڪيو. سکر مان ايندڙ شرڌالو ۽
 سوالي وري کين ”درويش ماستر نيپراج“ چئي
 ارداس ڪندا هئا. هندستان دهليءَ ۾ درویش
 آستان نهڻ سان بابا گوپال داس صاحب ”طالب“
 جن وري کين ”شهنشاه“ جو لقب ڏيئي، ”شهنشاه
 ماستر بابا نيپراج صاحب جهندي وارا“ نالي سان
 جڳ ۾ پرست ڪيو. اڄ ڪلهه شرڌالو، پرمني،
 صدقي ۽ سوالي شهنشاه جن کي ”شهنشاه
 ماستر بابا نيپراج صاحب جهندي وارا“ ڪري
 سڏين ٿا ته ڪي وري ”شهنشاه جهندي وارا“
 ڪوٺين ٿا ته پيا وري ”مرشد جهندي وارا“ چئي
 پيا پاڏائين ۽ من جون مرادون پائين ٿا.

مجنو ٿيل (دهلي) جو پاهريون ڏيک

دهليءَ ۾ سمادي نهن

شهنشاه بابا نيراج صاحب جهندي وارا 27 مئي 1949ع ۾ هن فاني سنسار مان ڪوچ ڪيو يا جوتي جوت سمايا، سندن مرتڪ سرير وارا هائي قول بروقت سنڌو نديءَ ۾ پروان نه ڪيا ويا. اهي قول سکر ۾ اٺن سالن کان به وڌيڪ وقت رهيا. اهي قول آڪٽوبر 1957ع ۾ پڳوانداس ماڪيجا پاڻ سان ڪڍي اچي دهليءَ ۾ مجنو ٿيلي درويش آستان تي آيو. پڳوانداس ته بابا گوپالڊاس ”طالب“ جن کي سڃاڻيندا به نه هئا. خير هائي قول پنهنجي مڪان تي آيا ته بابل سائين انهن جو جوڳو ۽ هارڊڪ سواگت ڪيو. ٻئي ڏينهن بابا گوپالڊاس ”طالب“ ۽ پڳوانداس ٻئي گڏجي هردوار ويا، جتي وڏيءَ انوسار جڳتيءَ سان ڪريا ڪرم ڪرائي شهنشاه جن جي قولن کي هر جي پوڙي وٽ گنگا ماتا کي سپرد ڪيا. بابا گوپالڊاس ”طالب“ جن انهن قولن مان ڪجهه پاڻ سان درويش آستان لاءِ کڻي

آيا. اهي قول پوءِ بنيادي غفا ۽ جهندي واري
آستان پنهني هنڌ بئنڊ باجن، شهنائيءَ جي گونج،
آتشبازي، بم ۽ ڦٽاڪن جي آوازن سان عام
پنڊاري ڪارائڻ ۽ باقاعدي وڏيءَ انوسار ۽
منگلاچرڻ کانپوءِ 24 آڪٽوبر 1957ع تي ڏيورين ۽
سماڌي اسٽاپنا ۾ وڏا ويا.

”تنهنجي ڳجهه جي ڳجهارت ڪير سمجهي.

هندو سڀ ڪٿا ڪيائون

دهليءَ ۾ درگاهه وسايائون

سماڌي پنهنجي پاڻ آئي، اها قبول پاڻ ڪرائي.

ان اتهاسڪ آستان تي شهنشاهه جن جي

ورسي هر سال ستن ڏينهن لاءِ ڌام ڌوم سان

ويساڪ واري مهيني ۾ ملهائي ويندي آهي.

ڪيترائي ماڻهو ديس پرديس کان اچي سڪ ۽

شرڏا سان سرنوائيندا آهن ۽ من گهريا ڦل پائيندا

آهن.

ڪيترائي ماڻهو ديس پرديس کان اچي سڪ ۽ شرڏا سان سرنوائيندا آهن ۽ من گهريا ڦل پائيندا آهن.

سکر شهر شهنشاه جن جي سماڌي نهڻ

شهنشاه بابا نيپراج صاحب جهندي وارن جي هائي ڦولن مان ڪجهه پڳوانداس پاڻ سان سکر ڪڍي آيا ۽ سيرو چوڪ پهلو گهٽيءَ، جتي پڳوانداس جو ڪارخانو آهي، جنهن ڪوئيءَ/ڪمري ۾ شهنشاه جن آخري ڏينهن گذاريا ۽ چولو ڇڏيائون اتي آئي وڏي ڌام ڌوم سان اسٽاپن ڪيا ۽ سماڌي ٺهرايائون. هتي هر سال 26، 27، 28 ويساڪ تي ميلو لڳندو آهي، ديس پرديس کان سوالي اچي مٿو ٽيڪيندا آهن ۽ پلٽ پارائي/پائي من جون مرادون پوريون ڪرائيندا/ڪندا آهن.

هتي هر روز شام جو آرٽي ۽ ستسنگ به ٿيندو آهي ۽ هر مهيني اماس جي رات ملهائي ويندي آهي. پندارو صاحب ٿيندو آهي ۽ صوفي فقير ۽ پڳت اچي ڪري شهنشاه جن جي آستان تي مڙج مچائيندا آهن صبح جو پلٽ صاحب پوندو آهي.

نوٽ: بابا سائين جن جو اصل گهر جتي هو رهندا هئا هاڻي مسلمانن جي قبضي ۾ آهي، جيڪو وسڻ شاهه/پارو شاهه جي ڏيوري صاحب جي اڳيان آهي اتي بابا سائين جن جي نالي جي تختي اڄ به لڳل آهي.

شهنشاه بابا نيپراج صاحب جهندي
وارن جي ڪجهه ڪرشن جو ذڪر ڪجي ٿو.

پيرين پوڻ سان پاس

گهنشام داس چيلاڻي مارچ 1925ع ۾
مئٽرڪ جو امتحان ڏيئي آيو هو امتحان جي
نتيجي نڪرڻ ۾ اڃان ٽي هفتا کن هيا ته هو
پنهنجي دوست ويرو مل پٽ پنجو مل سان گڏ
خانگاه تي پئي ويو ته ايتري ۾ شهنشاه بابا
نيپراج صاحب کي هڪ ٻئي مسلمان درويش سان
گڏ ايندو ڏٺو اوڏو اچڻ تي ٻئي دوست جهڪي
ٻنهي درويشن کي پيرين پيا، شهنشاه جن مرڪي
مشڪي چين ”وڃو ٻئي پاس آهيو.“ 31 مئي
1925ع تي مئٽرڪ جو نتيجو نڪتو گهنشام داس
۽ ويرو مل ٻئي پاس باقي پيا سڀ چوڪرا جن
ساڻن گڏ امتحان ڏنو هو، ناپاس ٿيل ظاهر ڪيا
ويا.

چوٽي پٽن سان پٽيءَ کي نوڪري ملي
1921ع جي هڪ ڏينهن رامچند لالا پنهنجي
پٽيءَ سان گڏ نوڪري ملڻ جي آس رکي پارو
شاه جي ڏيوريءَ تي مٿو ٽيڪڻ پئي ويا ته وات
تي شهنشاه بابا نيپراج صاحب کي ايندو ڏٺائون
رامچند پرميشوريءَ کي چيو ته پائسيري ٿي بيهه
ماستر صاحب آهي مست ته ڪٿي ڏڪ نه هڻي
وٺيئي. پرميشوريءَ چيو مست آهي ته پوءِ ڇا؟ غي
پيرين ٿا پئون من آسيس ڪري وجهي ته توهان کي
جلد نوڪري ملي وڃي، ائين ئي شهنشاه جن اچي
سندن پرسان پهتا رامچند هٿ جوڙيا پرميشوري
پيرين پئي ته شهنشاه جن وٺي سندس چوٽي پٽي
۽ چوڻ لڳا ”نوڪري ڪپيس، مالڪ ڏينس.“ ائين
چئي شهنشاه جن رمندا رهيا. ان گهٽنا کي هفتو
ٽي نه ٿيو هو ته رامچند کي نوڪري ملي هاڻي
ٻنهي زال مڙس جو صدق شهنشاه جن جي لاءِ
پئدا ٿيو مست فقيرمان کين هاڻي پهتل درويش ۽
سنت ڪري پوڄڻ لڳا.

پيت جو سور لاڻو

سال 1925ع ۾ مهينو آگست جو هو، سخت گرمي هئي ته راءِ صاحب گنگارام جوتواڻيءَ جي سڀتري پسند پائيءَ (سڳي پائيءَ) کي اچي پيت ۾ سور ٿيو. سور تمام گهڻو وڌي ويو، دست ٿي پيا الٽيون ٿي پيون، ڇوڪريءَ جون رڙيون هيٺ مٿي هيون. ڊاڪٽرن جون دوائون ڪيائون، حڪيم ۽ ويد به آيا ڪنهن جي به دوا مان فائدو نه ٿيو. ٻن مهينن ۾ ڇوڪري هڏن جو پڇرو ٿي پئي، ڪنهن جي ڏس ملڻ تي ڇوڪريءَ جو پاءُ تلسيداس ۽ پاڇائي سرستي کيس ڪڍائي شهنشاهه ماستر بابا نيپراج صاحب جن وٽ آيا. ان ڏينهن شهنشاهه جن خانگاهه تي ويا هئا هو به اتي آيا، ان وقت بابا جن بيدل بادشاهه جي قبر واري ڪمري ۾ اچ وڃ ڪري رهيا هئا. ٽيئي چڻا اچي هٿ جوڙي بيٺا، 15-20 منٽن بعد ڇوڪريءَ کان چوايائون ”سائين بابا ماستر صاحب ڪا مهر ڪيو هن ڪشت کان چٽايو.“ ڪلاڪ اڌ گذرڻ بعد ڇوڪريءَ وٽ

شهنشاهه جن اچي چيو. ”سائي ٿوم گهوڻي پيءُ، سائي ٿوم.“ پوءِ وري پيسار ڪرڻ لڳا. چين ۾ ڪجهه چئي رهيا هئا، شايد رام نام جو جاپ ٿئي ڪيائون. خير ڏس ملڻ تي ڇوڪريءَ کي گهر وٺي آيا ۽ بزار مان سائي ٿوم گهرائي گهوڻي، ان مان نڪتل رس ڇوڪريءَ کي پيئاري، ٽي چار ويلا رس پيئائين مس ته دست بند ٿي ويا الٽيون گرم ۽ پيت جو سور به لهي ويو. ان بعد شهنشاهه جن جا ٿورا مڃڻ لڳا. اوڙي پاڙي ۾ چوڻ لڳا ته ماستر صاحب جي مهر ٿي، ڪرامت ٿي، هاڻي تلسيداس جو ويساهه شهنشاهه جن ۾ وڌيو ۽ پوءِ نه رڳو شهنشاهه جن جي پر ٻين فقيرن ۽ درويشن جي به شيوا ڪرڻ لڳو. ماڻهو کيس سنت شاهوڪار سڏيندا هئا.

مار ڪاڻن سان پٽ مليو

ڪرمچند نواڙيا شڪارپور جو رهواسي هو پر سکر ۾ سول ڪورٽ ۾ نوڪري هئڻ سبب روھڙيءَ ۾ رهندو هو. کيس شاديءَ کي 7-8 سال ٿي ويا هئا. پر گود نه ڀري هيس اولاد جو سڪايل هو. 1933ع ۾ گرمين جا ڏينهن هئا ته هڪ شام جو پنهنجي پاڙيسريءَ ديالڊاس پاتيه کي جو ان وقت مشترڪ پڙهندو هو، سڏي چيائين ته دياللا هل ته بابا ماستر صاحب جو درشن ڪري اچون. ديالڊاس پنهنجي ٻن دوستن، ڪشن چند منشاراماڻي ۽ هاسانند لالا کي به سڏيو. ڪرمچند جي من ۾ پٽ جي آس هئي پر اها به ڄاڻ هئي ته شهنشاه جن وٽ جيڪي سوالي اچن ٿا تن جا ڪارج تڏهن سڏ ٿين ٿا جڏهن هو ماستر صاحب جون گاريون ۽ مار ڪاڻن ٿا. ڪرمچند کي پٽ نه ڪپندو هو پر مار ڪاڻ پئي ڏنو، آخرڪار چارٿي چٽا شهنشاه جن جي مڪان تي پهتا. ڏسن ته ماستر صاحب پنهنجي مڪان جي چٽ تي

اچ وڃ ڪري رهيا آهن. ڏاڍو جلالِيءَ ۾ آهن. زور سان وڏي آواز ۾ ڪجهه ڳالهائي رهيا هئا پر سمجهه ۾ ڪجهه به نه آين. ڪرمچند کي مار جو پڻ هو سو گس گساءَ ۾ ڪلاڪ کن گذري ويو ته ايتري ۾ شهنشاه جن جا لفظ ”ڊچن ٿي ٿا مار ڪاڻ،“ ڪن پين اهي لفظ ٻڌي همت ڌاري چارٿي چٽا مٿي چڙهيا.

ديالڊاس، هاسانند ۽ ڪشن چند پيري پٿي پاسيرو ٿي بيٺا، جيئن ئي ڪرمچند پيري پوڻ لڳا ته اچي مار پيس. شهنشاه جن ڏک هين، چماٽون هين. پوءِ چيائونس ”پٽ ڪيئي ته مار ڪاڻ ٿو ڊچين وڃ پٽ چمنده.“ اهڙيءَ طرح ڪرمچند گاريون ۽ مار کاڌي پر سال ڪاڻ پوءِ کيس پٽڙو به ڄائو. ماڻهن ۽ ماڻهن کي شهنشاه جن جو ڏنل ٻچڙو ڪري ٻڌائيندو هو سو ائين چئني چئن شهنشاه جن جي ڪرامت ڏني.

مست نه پهتل سنت

پهرين مهاياري لڙائي (جنگ) 18-1914ع

واري پوري ٿيڻ تي هتي ته شهنشاه جن اونھاري جي سخت گرميءَ ۾ پيرين اگهاڙي، پریداس سهتا زميندار ۽ نيکيدار جي گهر آيا، پریداس سائين بيدل بادشاه جو پيروڪار هو. سالن کان مٿن ڪو نيکي جو کيس ڪورٽ ۾ هلي رهيو هو ۽ ان کيس جي فتويٰ پریداس وارن جي خلاف ملي هئي سو اپيل جي سوچي رهيا هئا. جڏهن پریداس، ڀاڻس ڊولٿڊاس ۽ پٽس ڀڳوانداس ٽيئي گهر موٽيا ته شهنشاه بابا نيراج صاحب جن به اڳ ۾ ئي سندن گهر ويٺا هئا، تڏهن مشڪي چوڻ لڳا ”پریداس! اپيل اجائي آهي جيڪي هيٺين ڪورٽ جو فيصلو سو وڌيڪ ڪورٽ جو فيصلو سمجهه.“ ائين چئي ٻاهر نڪري ويا. پریداس اهو ٻڌي ۽ شهنشاه جن کي ويندو ڏسي پنهنجي پٽيءَ کي سڏي چيو ”ڀڳواني ماءُ ٻڌ ۽ ماستر ڇا چيو ۽ کيس ڪيئن خبر پيئي ته اسان کيس هارايو آهي ۽ اپيل ڪرڻ جو ويچار ڪيون ٿا.“ ”مست آهي مست“ کيس ماني ڪارائي هيٺ؟ ڀڳواني ماءُ چيو ”مست نه چئو ماستر نپو انٽر يامي پهتل ڀڳت اٿو.“ ڊولٿڊاس اهو

ماستر بابا نيراج صاحب ۽ صوفي فقير قاضي بابا

ٻڌي چيو ”پاڻي! ڪيئن ٿي چوڻ ته ماستر صاحب انٽريامي
 آهي ۽ جيڪي چوي ٿو سو سچ ٿيندو؟“ ڀڳواني ماءُ چيو
 ٻڌ ”اڌ ڪلاڪ اڳ آيو ۽ اچي صندل تي ويٺو. مون ٻاهر
 جافريءَ ۾ پئي سور سنگور ڪئي. صندل تي وهندي چيائين
 ڀڳواني ماءُ بڪ لڳي اٿس روئي ڪارائينس.“ مون ننڍڙيءَ
 (سدوريءَ) کي سڏي چيو ته ماستر نيسي کي روئي ڏي هن
 دال، ڦلڪا ۽ انب جي ڪٽاڻ آڻي ڏنس اهي نه ڪاڏائين.
 چيائين ته ”ڪريلا ڪپن“ ڪريلا صرف پاڻي لاءِ ترپا
 هئاسون. ننڍڙيءَ چيس ته ”ڪريلا ڪونهن، دال ڪئي
 ڪاڻو.“ ماستر چيس ”اندر رنڌڻي ۾ جاري ۾ ٿئي ۽ ۾
 ڍڪيل رکيا اٿئي.“ منهنجو اشارو پاڻي ننڍڙيءَ به
 تريل ڪريلا آڻي ڏنس. اهي ڪاڻي چيائين ”ڀڳواني ماءُ
 پيا به ڪپنس.“ ننڍڙيءَ چيس ته پيا ڪونهن ته
 چيائين ”ڪوڙ نه ڳالهائ، اٺ ڪريلا پيا اٿئي.“ پوءِ
 اهي اٺئي ڪريلا آڻي ڏنائينس. ڪاڻي خوش ٿي ويٺو
 هو ته توهين به اچي پهتا. هاڻي ٻڌاءِ ته کيس ڪيئن
 خبر پيئي ته اسان اڄ ڪريلا ترپا آهن ڪيترا ترپا
 آهن ۽ ڪٿي رکيا آهن. انڪري چوان ٿي ته ماستر
 نيسو مست نه، پر پهتل سنت ۽ درويش آهي. ڪڏهن
 به کيس نه رنجائجو، جيڪي چوي ٿو سو ست ڪري
 سمجهو ان بعد پريڊاس وارن اپيل ڪرڻ جو خيال
 ترڪ ڪري ڇڏيو.

ڀڳت ڪنورام جي شهيدِيءَ جو اطلاع

منجهند جو 2 بجي، 3 نومبر 1939ع تي دادوءَ مان ريل گاڏي هلي اچي شام جو 5 وڳي رُڪ جنڪشن اسٽيشن تي رڪي ان ريل گاڏيءَ ۾ سنڌ جو ناميارو سنت ۽ ڀڳت ڪنورام جن پنهنجن ماڻهن سان گڏ سوار هو. ڀڳت صاحب مانجهند دربار ۽ دادوءَ ۾ ڀڳت پاو ڪري موٽي رهيا هئا، جيئن ئي ريل رُڪ اسٽيشن تي پهتي، ئيڪ ان وقت شهنشاه بابا نيراج صاحب جهندي وارا بيدل بيڪس جي درگاه، خانگاه تي هڪ ڪنڊ کان پيءُ ڪنڊ تائين اچ وڃ ڪري رهيا هئا، سنگت ۽ سوالين جي پيڙ لڳي پئي هئي. اوچتو شهنشاه جن رڙ ڪري چيو،

"اڙي! ڪولي ٿي لڳي،

اڙي! مارينس ٿا،

الا موري ويو."

ٿوري دير رڪي ڪلڻ لڳا ۽ چوڻ لڳا "ڀڳت

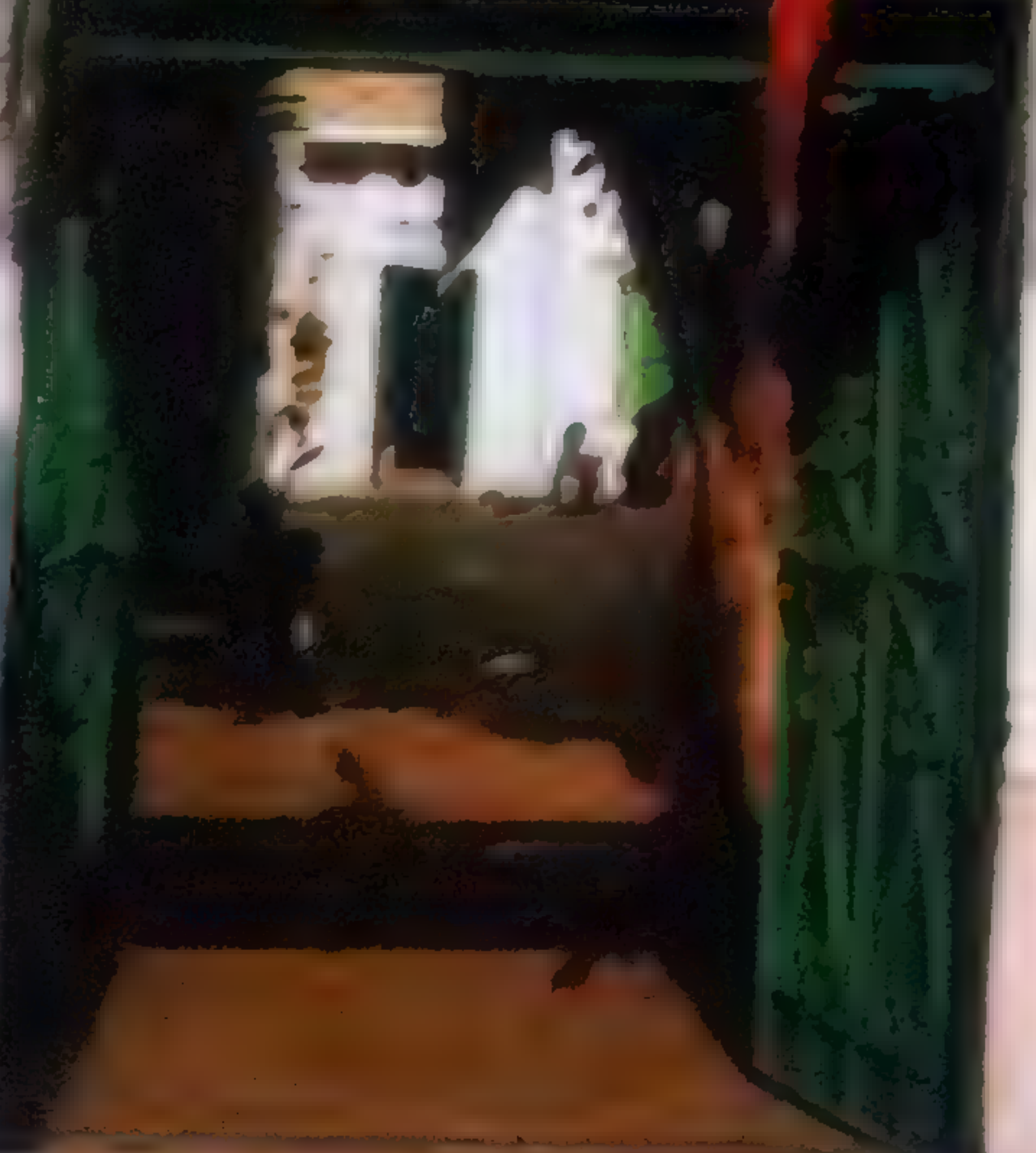
جو گوليءَ سان موٽ! واه تنهنجي ليلا! ريل گاڏي 3-4 ڪلاڪ دير سان سکر پهتي ۽ خبر پئي ته ڪن شاهينگن گولي هڻي ڀڳت ڪنورام جي هٿيا ڪٽي آهي. سکر ۽ روهڙيءَ ۾ ڀڳت ڪنورام جن جي شهيدِيءَ جي هٿتار (واويلا) ٿي وئي. ائين ڀڳت ڪنورام جن جي موٽ جي خبر شهنشاه جن لڪل واڻيءَ ۾ ٻڌائي، اها واڻي ان وقت ڪنهن کي به سمجهه ۾ نه آئي. سڄا سنت اهڙا حادثا اڳوات ٻڌائيندا آهن پر ڪولي نه ٻڌائيندا آهن.

سڄي دل جو سڄي دل سان ميلاب

شهنشاه بابا نيراج صاحب جهندي وارا
سکر جي صوفي فقير قاضي بابا (جنهن جي مزار
اڄ به سکر شهر ۾ سڪي تلاءَ وٽ آهي) کي
پنهنجو اولياءَ دوست ڪري سڏيندا هئا، سندن
تمام گهڻي پريت هئي. هڪ ڏينهن شهنشاه جن
پنهنجي سنگت کي چيو ”اچو ته قاضي صاحب
وٽ هلون“ صوفي فقير قاضي بابا به پهتل
شخصيت هئا. قاضي بابا اتي ويٺل سنگت کي
چيو ”نيراج اچي ٿو هلو ته هلي سواگت
ڪيون.“ پاڻ ۽ سنگت درڪان ٻاهر اچي شهنشاه
جن جو سواگت ڪيو ۽ جنهن رليءَ تي پاڻ ويهندا
هئا مٿي کڻي چندي ٿوڪي شهنشاه جن کي ان
تي وهاريو ۽ پاڻ پوءِ ادب سان هٿ ٻڌي بيٺا وٿس
جيڪي فقير ۽ شرڏالو ويٺا هئا سي سڀ اٿي
بيٺا. شهنشاه جن سان آيل پريمي به بيٺا رهيا.
شهنشاه جن قاضي صاحب کي ويهڻ جو اشارو
ڏنو، قاضي بابا ٿورو پريرو ٿي ويٺا ۽ شهنشاه

سکر جي صوفي فقير قاضي بابا (جنهن جي مزار
اڄ به سکر شهر ۾ سڪي تلاءَ وٽ آهي) کي
پنهنجو اولياءَ دوست ڪري سڏيندا هئا، سندن
تمام گهڻي پريت هئي. هڪ ڏينهن شهنشاه جن
پنهنجي سنگت کي چيو ”اچو ته قاضي صاحب
وٽ هلون“ صوفي فقير قاضي بابا به پهتل
شخصيت هئا. قاضي بابا اتي ويٺل سنگت کي
چيو ”نيراج اچي ٿو هلو ته هلي سواگت
ڪيون.“ پاڻ ۽ سنگت درڪان ٻاهر اچي شهنشاه
جن جو سواگت ڪيو ۽ جنهن رليءَ تي پاڻ ويهندا
هئا مٿي کڻي چندي ٿوڪي شهنشاه جن کي ان
تي وهاريو ۽ پاڻ پوءِ ادب سان هٿ ٻڌي بيٺا وٿس
جيڪي فقير ۽ شرڏالو ويٺا هئا سي سڀ اٿي
بيٺا. شهنشاه جن سان آيل پريمي به بيٺا رهيا.
شهنشاه جن قاضي صاحب کي ويهڻ جو اشارو
ڏنو، قاضي بابا ٿورو پريرو ٿي ويٺا ۽ شهنشاه

صوفي فقير قاضي بابا جي مزار جو ٻاهر يون ڏيک

جن کي پيڙي چڪڻ لاءِ ڏني پيڙي چڪيندي
 شهنشاه جن جون اڪيون فقير قاضي بابا جي
 اکين سان مليون. ائين پنهني درويشن اڪڙين سان
 ڳالهايو ۽ روح رهاڻ ڪئي پر ڇا ڳالهيائون
 تنهنجو پتو ڪنهن کي به نه پيو. پنجن منٽن گذرڻ
 بعد اٿي کڙا ٿيا ۽ هلڻ لڳا تنهن تي قاضي صاحب
 چوڻ لڳن ”ماستر صاحب! بس ملاقات به پنجن
 منٽن جي.“

شهنشاه جن مشڪندا روانا ٿيا ۽ ڪيترن
 ئي منن ۽ دلين جون مرادون پوريون ڪري شام جو
 موٽي رهڙيءَ ۾ پنهنجي مڪان تي آيا.

شهنشاه جن جي پڳوانداس تي مهر

”پڳوان داس ماڪيجا شروع ۾ سکر ۾ ڊڪ بزار ۾ حلوائڪو ڏندو ڪندو هو، دڪان ۾ مصري، نڪل، پتاشا ۽ مٺائي وڪري لاءِ رکيل هوندا هئا. دڪان سنڀاليندي پڳوانداس جو اهڙن ماڻهن سان سنگ ٿيو جن کيس سٿو هٿڻ سيکاريو، پڳوانداس گهوڙن جي ريس جو شوقين هوندو هو سٿي ۾ پنهنجو اکر تگر وڃائي ويٺو ۽ بزار جو ڏهه پندرهن هزار روپيه قرض چڙهي ويس سو لهڻيدارن کان لڪندو جهنگ، بن، پيرن ۽ فقيرن جون قبرون پيو گهمندو هو. اهڙي طرح خانگاه بیدل بيڪس تي پهريون دفعو 1938ع ۾ شهنشاه بابا نيراج صاحب جهندي وارن جو درشن ڪيائين. شهنشاه جن جو تيج ۽ چمڪيلو چهرو ۽ پيشاني پسي پڳوانداس سندن ڪڍ لڳو. روزانو صبح جو 4-5 وڳي شهنشاه جن لاءِ چانهه ٺاهي کڻي ايندو هو، شهنشاه جن ڪڏهن پراڻي مڪان تي ملندا هئن ته ڪڏهن خانگاه تي. (خانگاه بیدل بيڪس جي مزار روهڙيءَ ۾ ٽڪريءَ تي اڄ به آهي) هڪ ڏينهن جيئن شهنشاه جن خانگاه تي وڃي رهيا هئا ته پڳوانداس به سندن

پٺ ورتي، شهنشاه جن کڻي گاريون ڏنائونس ۽ گهٽ وڌ ڳالهائي ٽڪريءَ تان ڌڪو ڏنائونس، پڳوانداس ٽڪريءَ تان هيٺ پٺ پيو پر صرف ڪجهه رهنديون آيس. پڳوانداس سوچيو ته هيتري اوچائيءَ تان ڪريو آهيان ۽ ڪوبه ڌڪ نه لڳو اٿم ’لاشڪ‘ هيءُ درويش هڪ پهتل فقير آهي ۽ منهنجو ڪلياڻ به ان فقير مان ئي ٿيندو سو سندس پيڇو نه ڇڏڻ ڪپي. اهڙيءَ طرح هو پڪو نيمي ٿي پيو ۽ هو سکر کان روهڙي شهنشاه جن جو درشن ڪرڻ پنڌ ويندو هو.

1938ع ۾ اونهارِي جا ڏينهن هئا سخت گرمي

هئي، زمين اهڙي ته تتل هئي جيئن باهه، ته به شهنشاه جن پيرين اگهاڙي خانگاه تي پهتا. پڳوانداس به نيم ۽ هيرانوسار پٺ ورتي، شهنشاه جن خانگاه تي پنهنجي مرشد جي مزار تي اڇ وڃ ڪري رهيا هئا، ڪلاڪ ڪن گذري ويو پڳوانداس هٿ ٻڏي بيٺا رهيا هاڻي سندس آزمائش شروع ٿي. شهنشاه جن پڳوانداس کي چيو.

”پڳوانا پاڻي پيار“

پڳوانداس هڪ لوٽو کنيو ۽ پاڻيءَ وارا مٺ جاچڻ لڳو پر مٺن ۾ پاڻي نه هو سو پري وڃي نٿڻ

اُس ۾ لوٽو پاڻيءَ جو پري آيو، شهنشاهه جن آندل پاڻي پيتو ۽ پوءِ چيائون ”پيو به“ ڀڳوانداس وري ڪڙا ڪيدار اُس ۽ گرميءَ ۾ لوٽو پاڻيءَ جو پري آيا. شهنشاهه جن اهو آندل پاڻي به پيتو اهڙيءَ طرح ڀڳوانداس پنج دفعا اُس ۽ گرميءَ ۾ وڃي پاڻي پري آيا ۽ شهنشاهه بابا نپيراج صاحب جهندي وارن اهو پاڻي پيتو، پنجون دفعو پاڻي پي شهنشاهه جن چيو.

”ڀڳوانا! تو ڪٿيو“

ڀڳوانداس لهڻيدارن کان پيا لڳندا ڇپندا هئا ۽ دڪان سندس سالا ريلومل ۽ پريتم داس هلائيندا هئا ۽ سندس پاءُ ڦڳڻ پنهنجي گهوم ۾ پورو هوندو هو. جنهن ڏينهن شهنشاهه جن آسيس ڪندي چيو هين ”ڀڳوانا! تو ڪٿيو.“ ان بعد پاڻ دڪان تي ويهڻ شروع ڪيائون. ڏندو جهجهو هلڻ لڳو، اڳ ۾ ته کاڌي لاءِ به پوري بچت نه ٿيندي هين ۽ هاڻي شهنشاهه جن جي مهر سان کاڌي کانسواءِ بزار ڪي به منهن ڏيڻ جهڙا ٿيا. ڀڳوانداس جو صدق ۽ وشواس شهنشاهه جن ۾ وڌڻ لڳو ۽ هڪ پڪا پريمي ٿي پيا. صبح شام درشن ڪرڻ ۽ مٿو ٽيڪڻ روهڙي پنڌ ايندا ويندا هئا. شهنشاهه جن جي ڀڳوانداس سان اهڙي پريت ٿي وئي جو پنهنجا آخري ڏينهن ڀڳوانداس وٽ گذاريا ۽ سندن چولو به اتي ئي ڇڏيائون ۽ جوت جوتي سمايا.

شهنشاهه جن جو ڪند مان ترڪرڻ

ڀڳوانداس 1943ع ۾ حلوائڪي ڌنڌي سان گڏ سيرو چوڪ پهلو گهٽيءَ ۾ ڪئمٽرن ۽ ڦوڏني جي ٽڪين ٺاهڻ لاءِ ڪارخاني لاءِ جڳهه ورتي. شهنشاهه ماستر بابا نپيراج صاحب جهندي وارن جي مهر سان وڏا شاهوڪار ٿي پيا.

1948ع ۾ ڀڳوانداس تي گرفتاريءَ جو وارنٽ نڪتو. ڪجهه واپارين سکر جي ڪليڪٽر (ڪمشنر) کي خيرپور ڊويزن شڪايت ڪئي ته ڀڳوانداس وٽ پرمٽ (Permit) کان وڌيڪ ڪند آهي ۽ هو ڪاري بزار (Black Market) به ڪري ٿو. ڪليڪٽر پوليس معرفت جاچ ڪرائي ته سندن پرمٽ (Permit) کان به سؤ (200) پوريون وڌيڪ آهن. ان ڪري گرفتاريءَ جو وارنٽ نڪتو هو.

ڀڳوانداس رهائي رسائي وارا ماڻهو هئا هنن کي اڳ ئي خبر ملي چڪي هئي ته سندن گرفتاريءَ جو وارنٽ نڪتو آهي سو شهنشاهه بابا نپيراج صاحب جهندي وارن جي (ڪارخاني جي بڻي طبقي (حصي) ۾ رهندا هئا.) شرن پيا ۽ عرض ڪيائون ”سائين، او بابل سائين! سنگرو مهر ڪر، هن

مصيبت مان ڇڏاء، سائين سباحهل تي باجهه ڪر، پت رک. "ڏينهن ٿئي ته پڇي وڃي ڪٿي لکن ۽ رات جو لڪي چپي اچي شهنشاهه جن کي ارداس ڪن. ڪنڊ جون ڳوٺيون جنهن ڪمري ۾ رکيل هيون. اهو ڪمرو پوليس سيل مهر ڪري ڇڏيو هو. ائين به ٿي هفتا گذريا. ان دوران پڳوانداس جي پتني (سڳي پائي) به شهنشاهه جن وٽ ارداس ڪندي هئي ته سندس پتيءَ جو وار به ونگو نه ٿئي ۽ لڄ پت رهجي اچي. پنهني زال مڙس جي ارداس قبول پئي. هڪ رات جيئن پڳوانداس مٿو ٽيڪي هٿ ٻڌي بيٺو ته شهنشاهه جن چيو "پڳوانا! چوٽر آهن، ڪنڊ ڪانهي." صبح ٿيڻ سان پڳوانداس سڌو پوليس وٽ آيو ۽ چيائين مون وٽ ڪنڊ ڪانهي باقي ريوڙيون ٺاهڻ لاءِ تر آهن توهين روبرو هلي تحقيقات ڪيو. پوليس جو دستو اچي ويو ۽ پڳوانداس جي ڪارخاني کي گهيرو ڪيو. سيل توڙي ڪمرو کوليو ويو. جنهن به ڳوٺيءَ ۾ هٿ وجهن يا کولن ته ڪنڊ بجاءِ تر پيا نڪرن. پوليس ترن کي ڏسي اچي انسپيڪٽر کي ٻڌايائون. انسپيڪٽر ڪلاڪ جي اندر ڪورٽ کي درخواست ڪري وارنٽ ۽ ڪيس واپس گهرائي ورتا. پوليس جي وڃڻ کانپوءِ اهي تر وري ڪنڊ ۾ بدلجي ويا. اهڙيءَ طرح شهنشاهه ماستر بابا نپيراج صاحب جهندي وارن پنهنجي شش جي لڄ پت رکي ۽ جيل وڃڻ کان بچايو.

شهنشاهه جن جي منگها رام ماڪيجا تي مهر

پڳوانداس ماڪيجا کي هڪڙو پت منگهارام جي نالي سان هو. منگهارام جڏهن 10-12 سالن جا ننڍا هئا ته شهنشاهه سائين بابا نپيراج صاحب جهندي وارن وٽ پنهنجي پتا سان گڏ درشن ڪرڻ ۽ مٿو ٽيڪڻ ايندا هئا. هڪ دفعي ڏياريءَ جو ڏينهن هيو. هر هنڌ خوشي ملهائجي رهي هئي بم قاتل جا آواز گونجي رهيا هئا. هر هڪ پنهنجي مستيءَ ۾ مست هو ۽ ڦٽاڪا ٻاري رهيا هئا هر پاسي ڏين جي جوت پري رهي هئي. سندن منگهارام به پنهنجي ڪاٻي پاسي واري مٿين ڪيسي ۾ ڦٽاڪا رکيا هئا ۽ ڏياري جي خوشيءَ ۾ خوش هئا اچانڪ هڪ باهه جي چٽنگ ڪيسي ۾ پيل ڦٽاڪن کي لڳي ۽ سڀ ڦٽاڪا اتي ئي ڦاٽي پيا. منگهارام جو ڪاٻو پاسو سڙي پيو ۽ چمڙي (Skin) به ڪافي حد تائين سڙي چڪي هئي. ڪاٻي ٻانهن بلڪل به ڪم نه ڪري پئي ۽ هنن جون رڙيون هيون، تمام گهڻي جلن ٿي رهي هئي. پڳوانداس پنهنجي پت منگهارام کي ڪٿي شهنشاهه بابا نپيراج صاحب جهندي وارن وٽ آيا ۽ پت جي لاءِ ارداس ڪيائون. شهنشاهه جن چين

”کوپري جي تيل ۾ سمهايو.“ ڀڳوانداس هڪ وڏي
ٽپ ۾ کوپري جي تيل جا ست ٿين وڏا ۽ منگهارام
کي ان ۾ سمهايو جلن گهٽجي وئي پانهن ڪم ڪرڻ
شروع ڪيو. منگهارام جي بدن تي سڙڻ جا نشان
آخري دم تائين رهيا ۽ کاپي پانهن سان ڪم ڪار نه
ڪندا هئا پر پوري پانهن مٿي نه کڻي سگهندا هئا.

نوٽ: ڀڳوانداس جيترو وقت هن دنيا ۾ رهيا
روزانو سڀاڏي تي آرٽي ۽ ستسنگ ڪندا رهيا ان
کانپوءِ منگهارام ڪندو رهيو، ۽ هاڻي منگهارام جو
پريوار سندن مٽ مائٽ ۽ سکر جي سنگت روزانو
شهنشاهه جن جي آرٽي ۽ ستسنگ ڪندا آهن. هر
مهيني اُماس رات پندارو صاحب ڪرائيندا آهن ۽
صبح جو پلٽ پائيندا آهن.

هر سال شهنشاهه جن جي ورسِي
26-27-28 ويساک تي وڏي ڌام ڌوم سان
ملهائيندا آهن.

”انويٽو“

اسان (مڪيش گوريڄاءِ ايشور لعل) 1:30 p.m

تي روهڙي وياسين. اتي بابا نيپراج سان جهندي وارن جو گهر تڪر محلو پاروشاهه گهٽي ۾ آهي. هاڻي ان گهر تي مسلمانن جو قبضو آهي انهن بابا سائين جو گهر توڙائي ٻيهر ٺاهرايو آهي پر ٻاهرين ديوار اڄ به اهائي آهي. 1938ع ۾ ڪجهه شرڌالو پريمين بابا سائين جي گهر جي مرمت ڪرائي هئي ۽ گهر جي ٻاهران ماستر بابا نيپراج صاحب جي نالي جي تختي هڻائي هئي اها تختي اڄ به ان ديوار تي لڳل آهي ۽ ڪجهه ديوتائن جون تصويرون به لڳل آهن. جنهن وقت اسان اتي پهتاسين ته ان ديوار تي چونو ٿيل هو. اسان گهر گهميا سون ۽ انهن گهر وارن سان به ملياسين هاڻوڪي گهر جي مالڪ جي زال ربحانه ٻڌايو ته ٽي سال پهرين هڪ بابا اچو مٿو، اچي ڏاڙهي ۽ ڊگهو اچو چوڻو پائي هن جي خواب ۾ آيو ۽ چيائين ته هن گهر کي هميشه صاف رکندي ڪر. هاڻي هوءَ سيارو هجي يا اونهارو هر روز سڄي گهر کي ڌوئيندي آهي ۽ اهو به پڻ ٻڌايو ته سندن ڪجهه تصويرون ۽ ڪتاب ۽ ٻيو سامان هن جي

ناني (Maternal Grand Father) سنپيالي
رکيا هئا. سندن ناني جي گذاري وڃڻ کانپوءِ ڪيترو
ئي وقت اهي شيون سنپيالي رکيون هيون. جڏهن
ڪجهه ماڻهو انڊيا کان هتي گهمڻ آيا ۽ اهي شيون
گهريون ته انهن اهي شيون انڊيا جي ياترين کي ڏئي
چڏيون، جن جي خبر اسان کي نه پئجي سگهي آهي.
ته اهي ماڻهو ڪير هئا.

اسان اتي قدرت جو هڪ عجيب نظارو اهو ڏٺوسون ته
جنهن جاء تي بابا نپيراج صاحب جو گهر آهي. اها
جاء هڪ ٽڪر تي آهي ۽ تمام گهڻو مٿي آهي. ان
ٽڪر تي اونهاري ۾ تمام گهڻي گرمي ٿيندي آهي ۽
سياري ۾ تمام گهڻو سيءُ. قاروان (قالسا) اونهاري
جي موسم ۾ ٿيندا آهن. اسان اتي سياري جي
موسم (نومبر جي آخري تاريخن) ۾ ماستر بابا
نپيراج صاحب جهندي وارن جي گهر ۾ قارون جو وڻ
ڏٺو سون. ان تي پچيل يا رسيل قاروان به ڏٺيون سين
۽ اهو به ڏٺوسين ته آسپاس ۾ پيو ڪو وڻ يا ٻوٽو نه
هو.

”قادر آهي قدرت ۾ سمجهي سگهين ته سمجهه.“

(ديوان)

اسان گهر وارن کان اجازت ورتي سين ته

38 شرح الو پري عين جي طرفان نهر ايل تختي جو ڏيک

تختيءَ جي مٿان لڳل چونو صاف ڪيون ۽ ڪجهه
 تصويرون به صاف ڪيون ته جيئن انهن جون
 فوٽو (Photograph) ڪڍي سگهون ان گهر جي
 مالڪياڻي جنهن کي بابا نبيراج صاف جهندي وارا
 خواب ۾ آيا هئا. پنهنجي پٽ کي پاڻيءَ جو مڱو،
 ڪپڙو ۽ برش پڻ ڏنو ايشور لعل ۽ اهو چوڪرو گڏ
 پاڙي مان وڃي هڪ وڏي ڏاڪڻ ڪٽي آيا ۽ ان چوڪري
 پاڻ تختيءَ ۽ تصويرن صاف ڪيون. پوءِ اسين ان پٽ
 جون (فوٽو) تصويرون ڪڍيون. اتي اسان کي منجهند جا
 4:00p.m تي چڪا هئا ۽ واپس سکر آيا سين. انهن
 فوٽن مان ڪجهه فوٽو (تصويرون) هن ڪتاب ۾ آهن.
 هاڻوڪي بابا نبيراج صاحب جهندي وارن جي
 گهر جي مالڪ جو نالو مشتاق احمد آهي ۽ زال جو
 نالو ربحانه آهي ۽ ان چوڪري جو نالو جنهن
 تصويرن ۽ تختي صاف ڪيون ان جو نالو نعمان آهي.
 ۽ سندن ناني جو نالو بندو خان عرف بڪو هو.

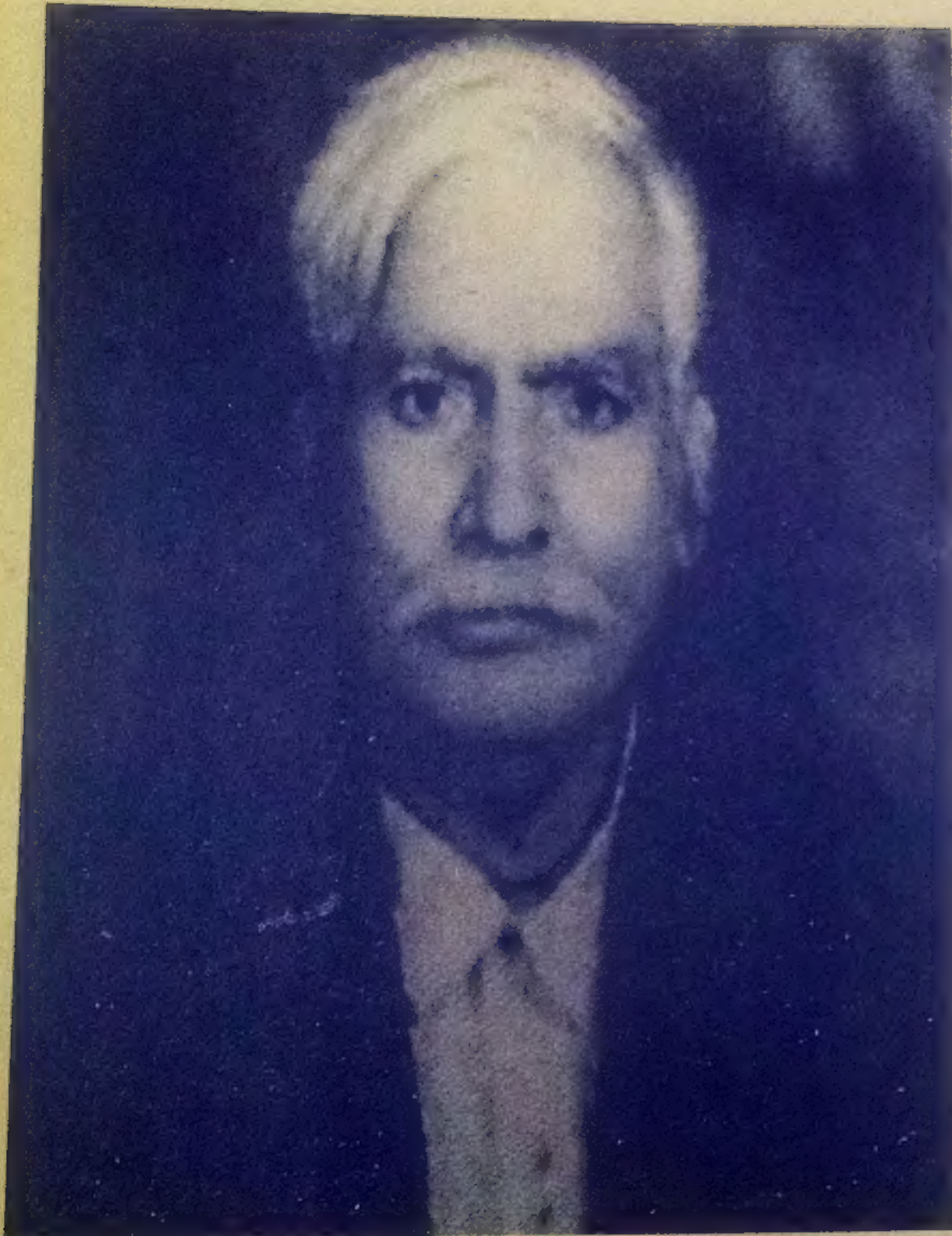

ياد ڪرڻ جهڙيون ڳالهيون

- (1) شهنشاهه بابا نبيراج صاحب جهندي وارن جو جنم 13 آگسٽ 1875ع ۾ ٿيو.
- (2) شهنشاهه جن 27 مئي 1949ع ۾ اماس ڏينهن هن ناس ٿيندڙ/فاني سنسار مان ڪڍج ڪيو.
- (3) شهنشاهه جن جي ماما جو نالو چٽنا ديوي ۽ پٽا جو نالو ايسرداس هو ۽ ذات جا پاڻيا هئا.
- (4) شهنشاهه جن کي 6-7 سالن جي عمر ۾ بيدل بيڪس جو پيار نصيب ٿيو.
- (5) شهنشاهه جن ماستري 18-19 سالن جي عمر ۾ شروع ڪئي.
- (6) شهنشاهه جن جي ماما چٽنا ديوي 1912ع ۾ روح رباني ٿي.
- (7) شهنشاهه جن 1912ع ۾ ئي پنهنجو پاڻ کي بيدل بيڪس جي حوالي ڪيو ۽ مست نانگا ٿيا.
- (8) شهنشاهه جن کي 1924ع ۾ لالڙ پائي اچو وڏو چوڻو پاڻ تي هيريو.
- (9) شهنشاهه جن جنوري 1947ع ۾ روهڙي ڇڏي سکر ۾ پڳوانداس ماکيجا وٽ اچي ڪارخاني واري جاءِ

- تي رهيا.
- (10) شهنشاهه بابا نبيراج صاحب جي سماڏيءَ ۽ جهندي واري جاءِ تي هاڻي ڦول 24 آڪٽوبر 1957ع ۾ دهليءَ ۾ ڏيورين ۾ وڌا ويا.
- (11) شهنشاهه بابا نبيراج صاحب جي سکر ۾ سماڏي سيرو چوڪ پهلو گهٽيءَ ۾ پڳوانداس جي ڪارخاني واري جاءِ تي سندن سکر ۽ روهڙيءَ جي سنگت ۽ پڳوانداس ملي ڪري هاڻين جا ڦول وجهي ڏيوري صاحب اسٽاپن ڪئي.
- (12) شهنشاهه بابا نبيراج صاحب جو ڏينهن چنڇر دهليءَ ۾ مجنو ٿيلي دربار ۾ ملهايو ويندو آهي. هر مهيني جي اُماس رات سکر ۾ ملهائي ويندي آهي.
- (13) شهنشاهه جن جي ورسِي سکر شهر سنڌ ۾ 26، 27، 28 ويساک تي هر سال ملهائي ويندي آهي ۽ دهليءَ ۾ هفتو ملهائي ويندي آهي.
- (14) پڳت ڪنوررام جي هتيا 3 نومبر 1939ع ۾ رک جنڪشن تي ڪئي وئي.
- (15) بيدل بيڪس جي خانگاهه ۽ شهنشاهه جن جو اصل گهر روهڙيءَ ۾ اڄ به آهن.

مکي پڳوان داس ماکيجا سرڳواس: 21-07-1974

*** شهنشاهه ماسٽر بابا نيراج صاحب جهنڊي وارا ***

**If Silence is Silver
then speak to God
is Golden**

هي ڪتاب مکي
منگهارام ماکيجا ۽
مکي پڳوان داس ماکيجا
کي اڀرڻ ڪجي ٿو.

پاران

مکي ايشور لعل ماکيجا
جواهر لعل ماکيجا، جن ڪمار ماکيجا
۽ سندن ماکيجا پريوار

شهنشاه جن جو انتم درشن

سکر شهر ۾ سماڌي جو اندريون ڏيک